

FÖLDVÁRY IMRE, Budapest,

férfindivat raktára

Kossuth Lajos-u.18 és Kerepesi-út 9.

Ajánl angol cylinder, divatos kemény és puha kalapokat, jó szabású férfi- ingek, nyakkendőök, kesztyük dús választékban. Árjegyzék.

Világczikk! Törvényesen védett hazai gyártmány, mely felül minden más fogtisztító-szert.

Legkellemebb, legkínzóbb és nélkülözhetetlen Fogtisztító-szer tubusban, fehéríti, konzerválja a fogakat, frissíti, üdíti a száját. 1 tubus 60 fillér. (30 kr.) — Mindenütt kapható. Egyedüli készítő:

SÁVOLY illatszergyára Budapest, Damjanich-utca 28. Főszékhelyi hely és kiz. vezérképviselet: DOBO és FEHER Budapest, V., Lipót-körút 3. szám.

SERRAVALLO 8984 CHINA-BORA VASSAL kímélő helyreállító szer gyengék, vérszegénység és lábbadozók számára. Ajánlva és használtva orvosi kitüntésekkel. 1000-nél több orvosi elismeréssel. Kötöny iz. Kötöny több arany és ezüst éremmel. Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40. Kapható minden gyógyszerárban. Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

HÖLGYEIM! Csak egyszer próbaképen rendeljék meg a csodahatást, valódi angol szépsítő szert, Ugorka-tejet, és megfogják róla győződni, hogy ezen csodaszert azonnal eltávolít szepítőt, májfoltot, mindenféle tisztatlanságot az arczról és a bőrnek gyönyörű üdéséget, fiataloságot kölcsönöz. Valódi angol minőségben kapható csak a BALASSA KORNÉL gyógyszerárában a vörös keresztet Temesvár. — Ár 2 korona. A pénz beküldése esetén frankó szállítás. Utánvételt is küldetik. 9230

Dr. Lengiel nyirfabalzsam kir. szab. Svédhonra. Már magában véve azon növényi nedv a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzset megfarjuk, emberemlékezet óta mint a legkínzóbb szepítőszert volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltaláló utasításai szerint balzsammá alakították át, csak akkor nyer ugyazólván csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, már másnap csakon észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehérebb és gyöngédebb válik. Ezen balzsam kismintja az arczon a ráncokat és himlőhelyeket, ifjú arczúkat, a bőrt fehérebbé, gyöngédebbé és üdéséget kölcsönöz; a legfrövidebb idő alatt eltávolítja a szepítőt, májfoltot és anyajegyeket, orrvérzést, bőrrákát a s a bőr minden más egyéb tisztatlanságát. Ára egy korsónak használatai utasításával 3 korona. Kapható minden jobb gyógyszerárban. A nyirfabalzsam által puhává lett bőr konzerválására ajánlatos ezzel egyidejűleg a dr. Lengiel-féle 9135 Opo-crémet használni. Egy téglgy 1 kor. 20 fill. A dr. Lengiel-féle Benzoe-szappan a legalkalmasabb higiénikus szappan, mely a bőrt enyhévé és fehérebbé teszi és hivata van a balzsam jó hatását fokozni. Egy darab ára 1 korona 20 fillér. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerár. Budapest VI. ker., Király-utca 12. és Andrássy-út 20. szám.

A női szépség előérére, tökéletesítésére és fenntartására legkínzóbb és legbiztosabb a MARGIT-CRÈME, mely vegyítve, sem higányt, sem ölmöt nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arczkenő pár nap alatt eltávolít szepítőt, májfoltot, pattanást, bőrrákát (Miltseer) és minden más bőrrákát. Kismintja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arczot hóhéhré, simává és üdve varázsolja. Ára nagy téglgy 2 kor., kis téglgy 1 kor. Margit hölgyor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn-pasta) 1 kor., Margit arczvíz 1 korona. Hamisítványok bíróság üldöztetnek. Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrássy-út 29. — Kapható minden gyógyszerárban.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a MELANOGENE fekete és barna színben.

Ezen kinttő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakálát, bajuszt pár perc alatt feketeire vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. Ára 2 kor. 80 fillér. 9057

A legszebb francia papirkalapok nagy választékban 8951

KLEIN VILMOS papirkereskedésében,

Budapest, Kossuth Lajos-u. 20. (Országos Kaszinó palotában.)

Látképes levelező-lapok különlegességek raktára.

Mindén háziasszony és anyja üdvözölhető, aki az egészség, takarékoság és józra való tekintetből a Kathreiner-féle Kneipp-malátát kávét (mely csakis az ismert eredeti csomagokban valódi) használja. —

Kwizda-féle szab. szorító-szárvédő-szallag gummiból. A szab. szorító-szárvédő-szallagok szürke, fekete, barna és fehér színben 4 nagyságban készülnek és pedig bal- és jobb láb-nak. A szorító-a-b-nél mérvé 20-22 cm. átméret. megf. 1. sz. nagys. 22-24 . . . 2. . . . 24-27 . . . 3. . . . 27-30 . . . 4. . . . A szab. szárvédő-szallagok árak: Szürke színben dbkint 1 sz. 5 k 60 l., 2. sz. 5 k 90 l., 3. sz. 6 k 40 f., 4. sz. 7 k 90 f. — Fekete, barna és fehér színben: 1. sz. 5 k 50 f., 2. sz. 6 k 40 f., 3. sz. 6 k 80 l., 4. sz. 7 korona 70 fillér. Kwizda-féle szab. védői gummiból lólábak számára. Képes katalógus ingyen és bérmentve. FORAKTAR: 8845 KWIZDA FERENCZ JÁNOS es. és kir. osztr.-magy. kir. román és bolgár hercegi udv. szállító Kerületi gyógyszerár Kornenburg, Bécs mellett.

TROPON tápláló és erősítő-szer a legjobb és legelősebb fehérnyé-készítmény, kapható a következő alakokban:

TROPON por-alakban a hus legfényesebb része, tiszta fehérnyé, ételekhez keverve tápláló erejüket sokszorosra fokozza. VAS-TROPON egyesíti magában a vas vérképző és a fehérnyé izomerősítő hatását. A vérszegénység, sápadtság, ideggyöngeség legjobb orvosszere. TROPON-CACAO a legfényesebb és legelősebb reggeli ital, tiszte táplálóbb, mint a közönséges cacao, melynek legfinomabb fajtájával készül. TROPON-GYERMEK-TÁPLISZT a legértelmesebb és legbiztosabb gyermek-táplálék. Egyedüli igazi pótszere az anyatajnak. Nagy Tropon (fehérnyé) tartalma következtében tápláló ereje nagyobb, mint minden más tápliszte. 9142 Kapható minden gyógyszerárban.

Császárfürdő BUDAPESTEN 8918 téll és nyár gyógyhely.

Elsőrangú. E kénesvízű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel, pompás ásványvíz uszodákkal, ká- és hádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Étvágytalanság és Gyomorgyengeség. Váltólás és Hideglelés ellen legbiztosabb és legkellemebb szer, különösen gyermekeknek, kik a keseri chinint máskép bevenni nem tudják a Rozsnyay M.-féle Chininczukorka és Chinincukoládé melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók nagy gyűlése 1889-ben Fiumében pályadíjjal elismerő szavazott. Értékeltlen hamisításoktól óvatosságnak. Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályaköszörzött készítményt kerje és fogadja el, melynek minden egyes csomagoló papírján Rozsnyay Mátyás névalírása olvasható. 8400 A t. sz. közönség szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készítményeink törvényesen bejegyzett védjegyekkel vannak ellátva, mely az aradi szabadságharcot ábrázolja. Kapható: ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban Arad, Szabadság-tér. Budapest: Török József és dr. Egger Leo (Nador) gyógyszerárjaiban, valamint minden magyarországi gyógyszerárban.

Szépség és egészség. Váltólás és Hideglelés ellen legbiztosabb és legkellemebb szer, különösen gyermekeknek, kik a keseri chinint máskép bevenni nem tudják a Rozsnyay M.-féle Chininczukorka és Chinincukoládé melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók nagy gyűlése 1889-ben Fiumében pályadíjjal elismerő szavazott. Értékeltlen hamisításoktól óvatosságnak. Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályaköszörzött készítményt kerje és fogadja el, melynek minden egyes csomagoló papírján Rozsnyay Mátyás névalírása olvasható. 8400 A t. sz. közönség szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készítményeink törvényesen bejegyzett védjegyekkel vannak ellátva, mely az aradi szabadságharcot ábrázolja. Kapható: ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban Arad, Szabadság-tér. Budapest: Török József és dr. Egger Leo (Nador) gyógyszerárjaiban, valamint minden magyarországi gyógyszerárban.

MAGYARHON ELSŐ LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN CS. ÉS. UR. KIZÁRÓLAGOSAN SZAB: KRONOMETER- és MŰ-ÓRAS FELTÁLLÓJA A REMONTŐR INGAORÁKNAK STB. STB. ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL KÉSZPÉNZÉRT, VALAMIN T. RESZLETFIZETÉSRE JAVÍTÁSOK S ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT. ELŐRE AJÁNLJUK BŐRÖLLÉSTŐL INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

VASÁRNAPI UJSÁG

36. SZÁM. 1901. BUDAPEST, SZEPTEMBER 8. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt félévre 24 korona, egész évre 48 korona. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG félévre 8 korona, egész évre 16 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) félévre 5 korona, egész évre 10 korona. KÉRJÜNK előfizetőkhöz a postailag megkötött viteldit is csatolandó.

ÁLLAMFÉRFIAINK NYÁRI PIHENÉSE.

MINDENKI végezhet egyet-mást a teendőiből előre is, csak a lapszerkesztők nem, mert őket az események dirigálják és senki se tudja, mit hoz a következő óra. De minthogy, kivált Magyarországon inkább csak restanciájuk van az embereknek: a szerkesztőt se igen háborgatja az a súlyos föltétel, hogy semmit nem készíthet előre.

Sulyos pedig az állapot különösen a képes lapok szerkesztőire, kik nem láthatják el a lapjukat előre semmi időszzerű kisegítő anyaggal, a legnagyobb leleményességgel sem. És nem is baj, mikor események vannak, mert azok szinte parancsolón tolják elő az anyagot és az anyagban a sorrendet. De nehéz a szerkesztés a holt idényben, mikor nincsenek események, de képeknk róluk mégis lenni kell. Egy biztos esemény ugyan mégis van: a

fiumei czápa (de ezt a csodálatos czápát bajos lefényképezni). Ezekről beszélgetve állapotunk meg a tavaszszal e lapok szerkesztőjével, hogy a «Vasárnapi Ujság»-ban közleményt adunk az államférfiak nyaralásáról. Egy téma, a mely okvetlenül beválik. Mert nyár okvetlenül lesz, és egész őszig tart. Az államférfiak is lesznek valahol. Még pedig előre meg lehet állapítani: hogy lesz, mint lesz.

SZÉLL KÁLMÁN MINISZTERELNÖK HAZAY ISTVÁN MINISZTERI TITKÁRRAL A RÁTÓTI KASTÉLY VERANDÁJÁN.

Szél Kálmán Rátóton fog időzni, s az ő pihenését úgy képzei az ember, hogy valami asztalnál ül a verandán és dolgozik. Tiszta Kálmán egy vén fa alatt mereng a múltakon a geszti parkban, közel ahhoz a kerti házhoz, a hol Arany János lakott nevelő korában. Gróf Apponyi a gyermekével játszik az eberhardi parkban, kergeti velők a pillangót s mikor már közel van hozzá, hogy épen megfogná, elröplő előle... Mindez ilyenformán lesz, de hogy és mikép szerezzünk képeket Szilágyi Dezsőről, a kinek nincs állandó tuskulanuma? Az ő útjai beláthatatlanok. Ki tudja, hova megy? A pihenése bizonytalan. Hol vegyük a jellemző attitude-öt? Melyik momentumot ragadjuk ki? A mint Karlsbadban az Abergnek lépked, izzadó üstökét törülgetve, vagy a mint a Tatrában a Tarpatak hideg vizében fürdik?

A szerkesztő elkomorodott ennél a pontnál. — Lehetetlen a Szilágyi Dezső nyári pihenéséről képeket szereznünk, lehetetlen!

— Hát ne hozzuk Szilágyit.

— Az még lehetlenebb.

— Hagyjuk tehát legutóljára. Kommt Zeit, kommt Rath.

— Hagyjuk! — felelte egy sohajjal, — de nem hiszem, hogy kivihető volna...

Oh, bizonyosan még mélyebben sohajtott volna, ha akkor valami előrelátó dzsin megszólalt volna ekképen:

«Ne búsulj, jámbor halandó, és ne csinálj hiábavaló sorrendeket, mert te valóban semmit se látsz a jövőből. Hidd meg nekem, hogy előbb fogsz te közölni a Szilágyi nyári pihenéséről fényképeket, mint a többi államférfiakról. Mert lesz ő neki is állandó tuskulanuma, sőt állandóbb, mint a többieké. Nagy pompával vonul ő oda pihenni. Hat fekete ló fogja húzni a szerkerét s egy egész virágzó indul meg utána.»

Hát igen, — a könyörtelen végzet megeselekedte azt, hogy ez a cikksorozat megosonkult, még mielőtt megszületett volna s a nyári pihenésére szétoszlott államférfiakból, egyikét a legnagyobbaknak, soha se láthatjuk többé. A doktori kezéből átvette az édes anyja.

Mert azt szokta volt mondani Szilágyi. «Három doktorom van s egyik se kér tőlem honoráriumot. Ez a három elem: a nap, a víz, a levegő, — ezek gyógyítanak engem...» De hajh, volt még egy negyedik elem is: a Föld (s csak is ezt a negyediket, ezt az édeset honorálta). A negyedik elem beleavatkozott: «Gyere, ezek csak tréfálnak, én vagyok a legkomolyabb, a leggyógyítóbb, átvesszük tőlük.» És átvette.

Igy lett a föld belseje értékesebb azóta; édes hazánk üresebb, szegényebb, a mi cikksorozatunk pedig rövidebb és szomorúbb.

SZÉLL KÁLMÁN RÁTÓTON.

A miniszterelnök alakját olyan nimbusz veszi körül, hogy a magyar ember ha messze tengerekre megy is nyáron, ha a hűs, locsogó habok közt gondolata, fantáziája haza száll, igen gyakran ő érte teszi meg azt a rengeteg, bár pillanatnyi út, akképen formulázván tündőseit: vajjon mit csinálhat most Széll Kálmán?

Hát biz ő most Rátóton nyaral, de körülbelül csak azt csinálja, a mit Budapesten, mikor tel. Az ország kormányát vezető férfi bizonyára a legutolsó azok közt, a kik a nyarat élvezhetik. Ő csak a színhelyet változtathatja, de a gondjait, teendőit nem.

A nyaralásáról fölvetett képeknek egyike ott ábrázolja aktái közt, a mellette levő széken táton nyitott szájjal a miniszteri tárczája, vele átellenben kedvenc titkársja, a jeles tehetségű Hazay István foglalatoskodik.

A RÁTÓTI KASTÉLY AZ UDVAR FELŐL.

Hogy ő excellentiája nyaral, azt csak a fehér kalapja, fehér mellénye mutatja, meg a kerti bútorok a rátóti kastély verandáján. Ír, s arca mély gondolkodást mutat. Persze, azt kellene tudni, hogy mit ír s még inkább azt, hogy miről gondolkodik.

A többi képek a kastélyból és a parkból való részletek, de ezekről már korábban adtunk hí leírását a «Vasárnapi Ujság»-ban s csak ismétlésekbe kellene esni, ha most bővebben akar-nánk szólni. Példátlan csin, tisztaság és rend van mindenütt. Az ensemble olyan, mintha egy fejedelmi kis rezidencia környékén járnánk. A szép, kavicsos utak a magas egyenesre nyírt gyertyán-falak közt, melyek a renaissance-kor-beli francia díszkeretekre emlékeztetnek, tiszták, gondozottak, hogy a leesett szivarhamu is sérteni látszik rajtuk a szemet. A növényzet buja és üde késő őszi, nem úgy, mint a többi magyarországi parkokban, a hol legfeljebb júliusig friss a természet, mert a forráság megperzseli a fákat és a plántákat.

Azt tartja ugyan a közmondás, hogy: «Se a meleget, se a hideget nem eszi meg a kutya». A rátóti meleget azonban megesszik az esti harmathullások. Ez már a stájer klíma. Itt a csapadék a nagy kertész, — mely gyönyörű zöldd tesz mindent.

A miniszterelnök — legalább azelőtt, mikor még nem az volt — roppant szerette ezt a kertet. Valószínű, hogy ma is szereti, ha csak ki nem tolta egy kicsit szívéből az a másik nagy kertje, a melyik vagy háromszázhusz ezer kilométer terjedelmű s a hol nyesegetni való fák helyett Mayländerek, Strossmayerek és más hasonlók díszlenek.

A rátóti park tele van ritka fákkal, majdnem minden fa és cserje megvan benne, a mit a klíma megtűr. Tudunkkal itt van a legnevezetesebb Conifera gyűjtemény, nemcsak az országban, hanem szinte egész Európában párját ritkító. Mintegy százötven-féle fenyő-faj van itt összeszedve a világ minden részéből. Ez a nagy fenyő-család is sokat elfoglal a Széll Kálmán szeretetéből. Ez is, az is igényt tart arra. S csak ő tudja azt olyan csodálatosan felosztani, hogy azért a nemzete számára megmarad egészsnek.

Naponként megnézegeti, mutogatja, magyarázza a vendégeinek, mindnek ösmerve a botanikus nevét és a származását; ez a Himalájából való, emez a Kaukázusból, az ott a Yellowstone-parkból Éjszak-Amerikából. Ösmeri a szokásait, kitalálja és gyógyítja a betegségeiket s tud nekik kedvezni. Hajdan órákat töltött köztük naponként s a ki hallotta róluk beszélni, s látta, hogy bának velők, ha nem tudta volna, kiesoda Széll Kálmán, azt kellett hinnie, hogy egy nagy természetudással beszélget.

De mily család! Megszólal az érkező tehengulya kolompja s a nagy természetudós mint valami varázshangra, egyszerre átváltozik szen-

vedélyes gazdává. Jönnek haza a kedvencek, ők a szép, európai híri tehének... Egyre közelebb-közelebb hangzik a kolomp. S a gazdának ott kell lennie az érkezésnél. Már nyugtalan, nem történt-e valamelyiknek valami baja? Nevén szólítja mind s egész élettörténetét tudja valamennyinek.

Képeink közül az egyiknek most is ott látszik a híres gulya egy része. A szép tájrészlet, régi idők óta az állatok tanyázó helye, a gazdasági épületek mögött van, közel a folyóhoz.

A park hatalmas tölgyfái alatt szeretett egykor pihengetni Deák Ferenc. Óráig elüldögélt itt néha egyedül, gyönyörködve a csikók fizákolásában és a fiatal bikák veszekedésében, a mint bősze fejfel összekaszálja a szarvaikat.

Nevezetes háztájék ez, melybe rövid idő alatt immár kétszer is okot talált bekukkanni a történelem, — innen intéztetvén az ország sorsa. Érdeklődve néztek, magyarok, ezeket az öreg fákat a képen! Alattok járt Deák, alattok jár Széll; hátha a susogó lombjaikkal ők is beleszuggertáltak, beleszóttak egyet-mást a gondolataikba, terveikbe.

Alattok jár Széll... Csak járt. Hiszen épen az a jellemző ezen a képen, a mi nincs rajta. Hiányzik a gazda. Nem ér rá most az állataiban gyönyörködni.

Bizonyosan bent van valahol a szalonban e perczben, — de nem azért, hogy annak legszebb csecebecsésében, leányának Ferraris által festett arcképében gyönyörködjék, vagy hogy a puha karszékek valamelyikében hátradölvé, valamely kedvenc angol szerzőjét olvasgassa. Vagy talán a kis unokáját lovagoltatja térdén, a hogy más nagyapák teszik a nyári szieszta alatt? Dehogy, dehogy. Ha nem dolgozik íróasztalánál, akkor alkalmasint vagy Budapesttel beszél a telefonon, esetleg fontos kérdésekben, vagy úgy lehet valamelyik Budapest-ről érkezett tanácsosa referációját hallgatja.

Mert hozza és viszi a vasút folytonosan a hivatalos embereket, kik aktákkal megrakodva jönnek-mennek, mint az óra pondusa Rátót és Buda között. Örökös nyüzsgés-mozgás van a szép kis kastélyban, vendég vendéget ér benne. Olyan az körülbelül, mint egykor a Thurzó nádoré volt — ki egyszer a krónika szerint egész Magyarországot meghívta vendégének. Tárva nyitva itt is a kapu, azaz hogy nincs is kapu, a vasútról leugrik az ember és ott van a miniszterelnök portáján. Az indóház a kert végén van, hol örökösen petyeg a távirógép, egy ember leírja a telegrammokat, egy szolga szaladoz vele a miniszterelnökhöz. Csak azokat is sok elolvasni. De még válaszolni is kell rájuk.

A vasút élénken száguldoz Grác és Budapest közt s ritka vonat, a melyik nem hoz vendéget. A szomszédok pláne a fogatjaikon jönnek. Kiváló politikusok messze földről eljönnek egy-két napra a «vezér»-hez. A közös miniszterek és az osztrák államférfiak is sűrűn látogatnak el Rátóra — mert ez idő szerint Széll nem csak Magyarországon, de az egész monarchiában az öreg ágyú, a vele való barátkozás erősítőbb a tengeri kúránál. Okos a német. Ostende helyett egy kis Rátót. Utazó képviselők és gentlemanok se mulasztják el arra menet, hogy ki ne szálljanak a miniszterelnök híres dinnyéit megkóstolni. Úgy hogy a lapokban már szinte állandó rovat, hogy «X.Y. Rátóra utazott a miniszterelnök látogatására». Csak a nevek változnak folytonosan, a többi szedést ellenben föl se bontják a nyomdáknak.

S ezt a sok vendéget mind a legnagyobb magyar vendégszeretettel látja Széll Kálmán, akár zászlósúr, akár valamely szerény ismerőse. A világról se engedné el, hogy ne ő maga várja

a vonatnál, ha tudja, hogy jön valaki s ne maga kísérmé el ismét a vonathoz, ha elutazik. Különben minden a vendégek szempontjából van elrendezve a kastélyban. A vasút érkezését jelző csöngetyű be van vezetve az ebédlőjébe, hogy a vendég a legutolsó perczig ott ülhesen asztalánál, s még a jelzés után is lehetséges legyen a «Szent János áldása», egy végső kocczintás — a szerencsés viszontlátásra.

Általában elgondolván a miniszterelnök nyaralását, ha számba vesszük, mennyi aktát kell elintéznie napjában, mennyi ügyet megbeszélni, hány vendéget mulattatni, mennyi levélre felelni, hány táviratot és jelentést elolvasni, hányszor keresztül menni a parkon vendégeket fogadni vagy elkísérni, az a gondolatunk támad, hogy egy új czinkotai kántortól bizvást meg lehetne kérdezni találós meseképen: «Hány órából állhat a nap Rátóton?»

Ez az, a mit nem tudunk, nem értünk, — de egy dolog bizton megállapítható: hogy a miniszterelnök nyári pihenése sokkal fáradságosabb, terhesebb, kimerítőbb lehet a téli tevékenységénél.

A mi azonban a barátait, hivatást, azokra nézve csak annyiban változik a helyzet, hogy itthon Pesten nehéz a miniszterelnökhöz hozzájutni, — ott Rátóton ellenben nehéz tőle elválni. —th —n.

A CSIPKERŐZSA PANASZA.

Patak partján, erdőn születtem,
Harmat, sugar növelt;
Madárdal szólt vígan felettem,
Alattam hab szökelt.
Az élet fája, — s kétségbeesve
Kelyhünk illatja szállt az égre,
Oly boldogok valánk,
A nap mosolyga ránk!

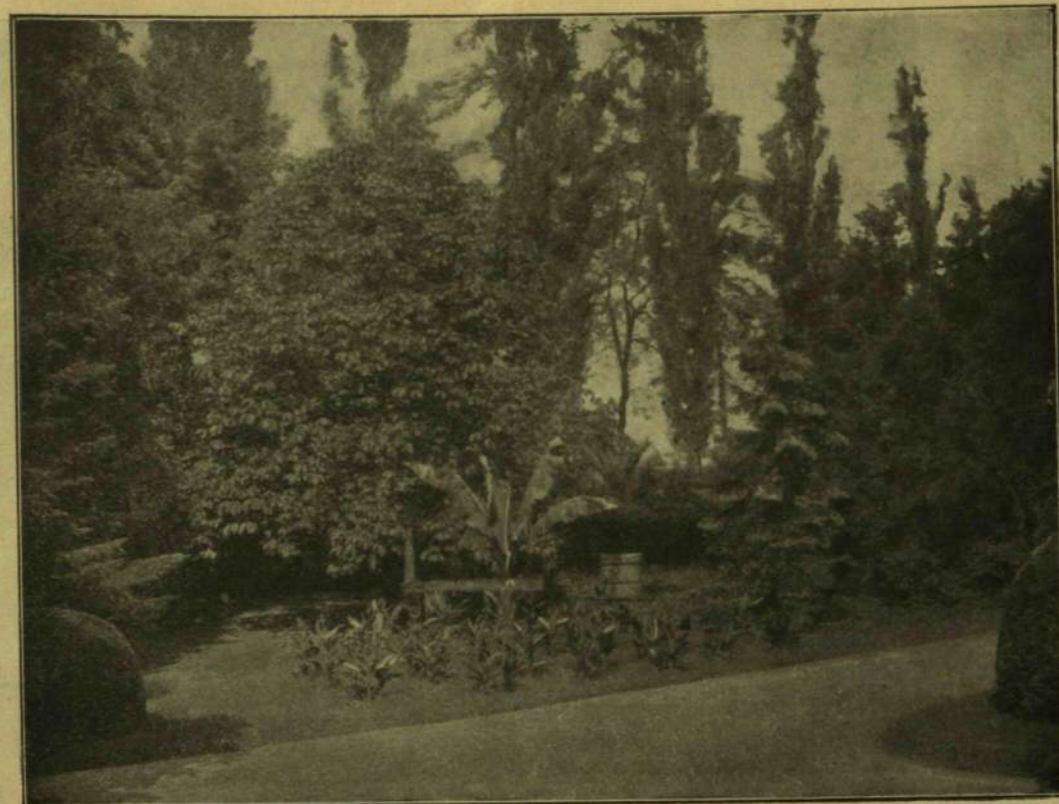
Virultam színben és erőben
Szeretve édesen,
Nem hordott senki hírt felőlem,
A völgy szelloje sem.
Nem vágytam én ki a világba,
Titkon nyitott éltém virága;
Bimbóm letépni kész,
Nem nyult ki durva kéz!

De csak egy-két tavaszt ha értem
Virulva szabadon,
Nem lett hazám, hogy jöttem értem,
Örökre a vadon.
Kit fél az erdő fája, vadja,
Délceleg sudárom megragadja,
Az ember, senki más,
Az ő földből kiás!

Magam' hű társimtól kiteptem
Hiába védtem én,
Tüskémel is hiába téptem
Vérző sebet kezén.
Elvitt magával a kegyetlen,
Díszkertjének lakója lettem,
S mosolylyal ajakán
A rózsát oltja rám.

Vérem' más lény azóta szívja.
A róza rajtam él;
Boldogságának semmi híjja,
Fény s illat közt henyel,
Fáma'nk nincs önvirága, lombja,
Mit hoz, s terem, mind elrabolja,
Olyan könyörtelen,
Pedig testvér velem!

Ruhája bársony, a ki látja,
Mily tündöklőn ragyog,
Mit tudja? dísz, s pompát reája
Én, meztelen, adok!

A RÁTÓTI PARKBÓL.

A hajnal gyöngyét rája szórja,
A napnak is őt éri csókja,
S mi néki üdv s gyönyör,
Engem fájón gyötör.

Nekem semmim e nagy világon!
Szánomra nincs öröm;
Nekem nem zeng madár az ágon,
Ha nincs is börtönöm.
Az élet fája, — s kétségbeesve
Gyötör egy végtelen nagy eszme:
Nevemben ott ragyog,
Hogy róza is vagyok!

Ilyen a csipkerőzsa sorsa,
Reménye sincs soha!
Ki szent örökjéből kifosztja,
Testvére mostoha.
Tövisre vért hiába ontott,
A szolgaság, mit rája oltott
A zsarnokság keze,
Örökre végzete!

Apostol Bertalan.

A BÖRTÖN.

Elbeszélés.

Irtá Senki Pál.

I.

Az öreg Csiger végre hazakerült Pestről. A vonat megjött már délután a gelsei állomásra, de ő ott bujkált valamire estig s csak sötétel, lopva ment be Rajkra. Odahaza alig akartak neki ajtót nyitni, csak akkor hitték el, hogy mégis ő az, mikor mérgesen elkáromkodta magát.

Az asszony kedveskedni akart volna neki, örvendezni visszatérének, de ő félrelökte magát és nem szólt egy szót sem. Még vacsora sem kellett neki. Szó nélkül szitta a pipáját, aztán lefeküdt aludni.

Igy tartott ez három álló napig. A gazda, mintha megnémült volna. A negyedik nap reggel — vasárnap volt épen, — végre megszólalt:

— Asszony!
— No, csakhogy megszólal kend. Azt hittem már, ott maradt a nyelve Pesten.
— Ne karatolj, hanem idehallgass. Zsuzsáról szólok. Azt a leányt oda nem adom másnak, csak olyannak, a ki be volt már csukva legalább két hétre.

— Ugyan már micsoda bolond beszéd ez? Hát tolvaj se rabló legyen az ura a lányunknak?

— Ne legyen se tolvaj, se rabló. Becsületes ember legyen. De olyan legyen, a ki ült már a börtönben.

— Hallom, hallom a szavát kendnek, — mondta erre hűledeve az asszony — de csak nem tud megérteni.

— Nem is azért mondom, hogy megérted. Azért mondom, hogy úgy is legyen... Az én vőm ne vethessen semmit a szemire az ipának.

Csiger gazda kicsit kanyargós eszű ember volt, de ha egyszer valamiben megkötötte magát, ökörrrel se tudták volna kimozdítani belőle. Az asszony is hiába perelt, lármázott, könyörgött, sirt, hiába segített neki Zsuzsa is nagy jajveszékéléssel, — nem használt semmit. A gazda, mikor megunt a nagy lármát, kiment a ház elébe, ott álldogált nagy mogorván, alig billentve meg kalapját egy-egy köszöngetőnek.

Az ember azt hihetné, csakugyan meghibbant az ezse egy kicsit, ha ilyen dolgokat hall róla. Pedig hát jobban belelátva a dologba, kiderül, hogy még sem olyan nagyon bolond ő kelme.

Az történet tudniillik, hogy az őszön Budapestre kivánczozott Csiger uram.

A kovács sógorának volt ott egy rokona, unoka-öcsöce, vagy mi, — hivatalbéli ember, szolgálta a vasutnál. Egyszer lenn is járt Rajkon a feleségével. Ennek iratott Csiger uram levelet a kovács sógorral, hogy hát hogy is volna az a pesti utazás, mennyi időbe telik, mennyi pénzt vigyen magával, ha egy hétig akar maradni, meg mi egyéb. Meg is jött a válasz, hogy: csak jöjjön Csiger uram, szálljon egyenest hozzánk, ugyanis rokonok volnánk, hát csak nem megy fogadóba.

Igy is lett. Csiger gazda fölült a vasutra s nem télt bele fél nap, ott volt Pesten. A vasutnál ott várta Pál István úr, a hivatalszolga, hát még csak el sem tévedhetett.

Hogy mit látott, merre járt ebben a nagy városban, azt nem mondom mind el. Az ötödik napon volt, este felé. Pál Istvánnak a hivatalba kellett menni, hát Csiger uram egyedül merészkedett ki az utcára. Annnyira, a mennyire már tudta a járást, s ha el találta is tévedni, majd útbá-igazították a rendőrök, hordárok s más egyéb jóindulatú emberek. Így került a kerepesi útra, még pedig, mivel nem tudta megállni, hogy itt is, ott is fel ne hőröptessen egy pohár bort vagy sört, nem is lehetett volna azt mondani róla, hogy egészen józan volt.

Csak ödögölt a széles utcán; nem győzte bámulni a villamost, milyen gyorsan jár, hol csönget, hol megáll, az emberek föl-lezállnak benne, a lámpái csak úgy ragyognak és nem lát az ember semmit, a mi mozgatná. Ilyen furcsa masina; nem csoda, ha vállalkozó szellemű ember, kivált, ha egy kis bor is van benne, megkívánja, hogy ráüljön.

SZÉLL KÁLMÁN MINISZTERELNÖK DOLGOZÓ-SZOBÁJA A RÁTÓTI KASTÉLYBAN.

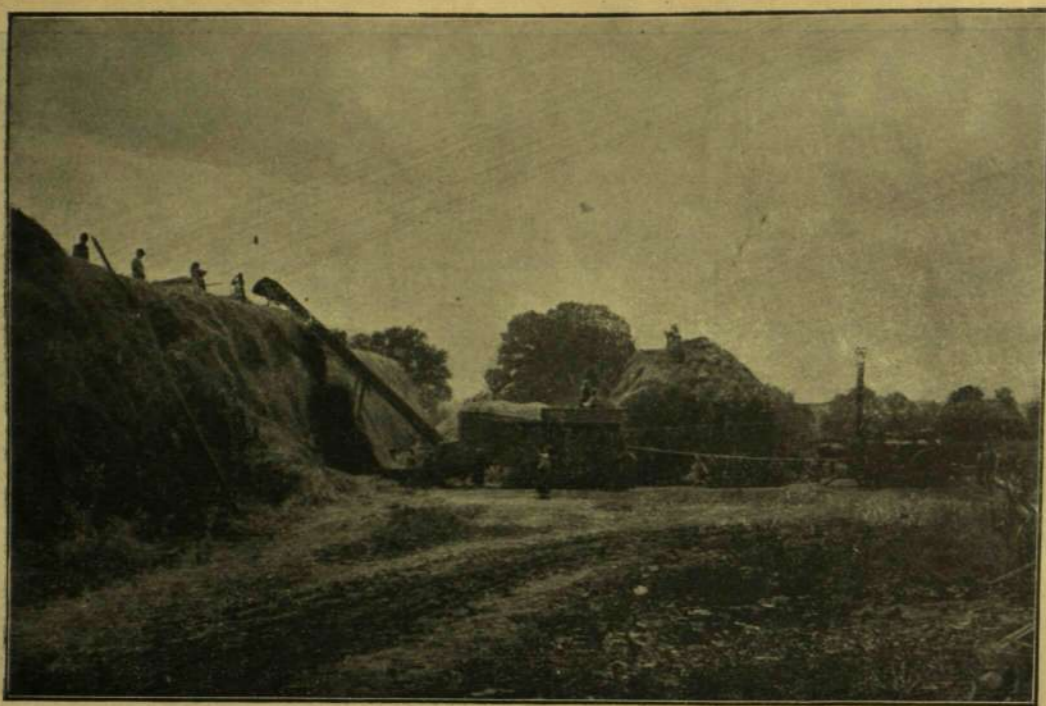
A RÁTÓTI PARKBÓL

FOGADÓ-TEREM A RÁTÓTI KASTÉLYBAN.

A RÁTÓTI KASTÉLY.

CSÉPLÉS A RÁTÓTI GAZDASÁGRAN.

Csiger uram oda is állt a sín mellé s a mint jött egy nagy kocsit, integetett, kiabált neki:

— Alljon meg hé! Hadd szállok fel!
A koci azonban suhant tovább, nem is herdített rá, csak a végéről kiabált le egy nagy tászkás ember:

— Nincs itt megállóhely, bácsi!
Még három koci szaladt így el mellette, a harmadikról még ki is nevettek. No, ezen fölmérgesedett Csiger uram. Odaállott a két sín közé, szétvetette a lábait és várta a következő kocsit. Jött is mihamar. Már messziről csöngött, mind erősebben, a hogy közeledett, az elejéről kihajolt egy ember, kiabálva, integetve:

— Takarodjék már onnan a sinekről!
Csiger uramnak azonban csöngethetett, kiabálhatott, ő rendületlenül állt ott tovább. Még a gyalogjáról is nógatták, hogy menjen félre, jókora csődület támadt körülötte, de ő ügyet se vetett rá. Végre is a kocsinak kellett megállni; kis híja, hogy el nem gázolta. Le is ugrott róla egy két kabátos és kiabált retentő haragosan:

— Bolond kend, vagy részeg? Mért nem megy az útból?

Csiger uram se hagyta ám magát s ki tudja mi történik, ha oda nem jön egy tekintélyes külsejű rendőr.

— Mit csinál itt? Mért nem megy dolgára? — rivallt rá Csiger uramra.

— Ott állok, a hol akarok, — felelt Csiger.

— Nohát, majd megmutatom én, hol álljon. Jöjjön a kapitányságra.

Megragadta Csiger uram karját s vonszolta félre a sinekről.

— Megyek no. Ne ránczigáljon, — felelt Csiger uram, a ki most már jobb szerette volna, ha el se kezd. A kapitányságtól nagyon megijedt. Szó nélkül ment a rendőr mellett. Egy darabig még elkíserte egy csapat gyerkőc, de aztán egy melléktűzében ezek is elmaradtak. Ekkor végre Csiger megszólalt:

— Eresszen el, rendőr úr, nem vagyok én rossz ember.

— Már én csak beviszem. Majd megmondja a kapitány úr, milyen ember kend.

— Eresszen el, megiszolom, — kérte tovább Csiger és két ezüstforintost csusztatott a rendőr markába. A rendőr megnézte a pénzt, eltette és aztán így szólt:

— No halja kend, ugyan befutott magának ezzel a két forinttal. Pedig nincs is olyan nagyon hideg.

Csiger uram még jobban megijedt; csak akkor mert megint megszólalni, mikor egy vörös lámpásos ház elé érték s a rendőr megmondta, hogy ez a kapitányság.

— Hát bevisz?

— Be én.

— Hát akkor legalább a két forintom adja vissza.

— Majd visszaadja a kapitány úr.

Igy került Csiger gazda a kapitány elé. A rendőr jelentést tett az esetről, nem feledve a két forin-

tot sem. A kapitány jól leszidta az alázatosan sunyító Csigert. Beszédéből két szó ütötte meg leginkább a fülét, mert ép ezeket nem értette: — Utczai csendháborítás... Megvesztegetési kísérlet...

Most már tehát tudhatja mindenki, mért került Csiger gazda két héttel később haza, mint a mikorára várták. És látható az is, hogy nem csupa bolondság, mikor azt kívánta, hogy a veje se legyen külön nálánál: olyan legyen, a ki szintén be volt már csukva legalább két hétre.

II.

Zsuzsa, szegény, egyebet se tett, mint sirt egész nap. Még ha dolgozott is, csak pergett a könnye csendesen. Egyszerre azonban kezdett neki vidülni. Sokat suttogtak-búgtak együtt az anyjával, az apjuk háta mögött.

Közeledett a karácsony ideje. Szép, hideg, havas téli idő volt, a milyennek örül az ember ha belülről nézi, a meleg szobából. Csigeréknél nagyban készülődtek disznóölésre, a szomszédokat, rokonokat is meghítták, a Jani gyereket is kikérték az iskolából. Csigerné bevásárolt már minden szükségeset, egyebek közt egy pár üveg pálinkát. Kinálgatta is belőle erősen az urát öles előtt való nap vacsora után.

— Hát ha gazduram úgy akarta...
— Már hogy én akartam, hogy lopj? Nem vagyok én olyan istentelen ember.

— Nem is úgy gondoltam én, hanem hogy majd visszalopom a disznót. Csak épen, hogy becsukjanak.

— Nohát ezt nem jól főztétek ki. Tolvajnak nem adom a lányomat. Még ha tréfából lopott is.

— Hát akkor hogy csukassam be magamat? — Az már a te dolgod, öcsém, ha a lányt meg akarod kapni.

Erre aztán Péter felkészült, mert hogy a lovatán meg is fagytak már azóta. Nem is igen marasztalták.

III.

A rajki segédjegyző kifelé ment a hegyre. A rajki segédjegyző nem olyan akármilyen segédjegyző ám, hanem nagy gavallér, a környékbeli bálok táncrendezője. Télen kamáslit hord, nyáron zergeszakállas kalapot és sárga cipőt. Az uri kisasszonyoknak kezét csókol, a parasztlányokat megcsipkedti, — már t. i., ha hagyják magukat. Csakhogy nem igen hagyják.

Tehát kifelé ment a hegyre. Csiger Zsuzsa meg befelé ment a faluba; ebédet vinni volt az apjának. Szomorú volt, mivelhogy tél is elmúlt azóta, el a tavasz is és ime, Gáspár Péter csak nem tudott semmi olyat tenni, a miért becsukják.

A segédjegyző már messziről nézte a lány nyulánk alakját, könnyű lépteit, csinos arcát. A mint nézte és látta, hogy a fején nagy kosarat visz, — nyilván az ebéd maradéka van benne — eszébe jutott, hogy így könnyű volna megcsokolni. Csakhogy Zsuzsa még idején lekapta a fejről a kosarat és kislíktott a segédjegyző kezéből. Ez azonban nem hagyta annyiban, elkapta a lány kezét s át akarta fogni a derekát.

szétütni közöttük, mert az már mégis csak istentelenség, hogy az asszony meg a lánya maguk segítenek a tolvajnak. De túrtöztette magát, meg akarta várni, míg a disznót fölteszik a kocsira. Hadd erőlködjenek kicsit, Mikor aztán a disznó ott szuszogott a kocsin, előállott az oszlop mögül a gazda.

— Szerencsés munkát adjon Isten, Péter öcsém, — mondta nagy barátsággal.

Péter úgy meg volt ijedve, hogy majd lefordult a koci ilésről. A két fejréseléd meg ki a koci mögé búj, ki a kapu mögé.

— Hát lopod a disznót, Péter öcsém? — kérdezte a gazda nyájasan.

— Lopjuk, gazduram, — nyögte Péter elszántan, hogy: no, most már mindegy, akármi lesz is.

— De bizony az enyimet nem lopjátok. Vigyétek csak vissza szépen. Magamnak bizalantam.

Még segített is a disznót leszábadítani a kocsiról. Szépen, a hogy jött, visszahajtották az ólba. Az asszonyok ezalatt bemenekültek a szobába s magukra zárták az ajtót nagy rettegéssel.

— No hát, jól megdolgoztál, Péter öcsém. Most már gyere be egy pohár pálinkára.

— Sietős az utam, gazduram.

— Már hova sietnél ilyen éjszaka? Gyere csak be.

A ködmöne ujjánál fogva ránczigálta befelé. Zörgetett az ajtón.

— Nyisd ki, asszony.

— Nem bánt? — kérdezte kételkedő hangon az asszony.

— Nem én.

— A Zsuzsát se?

— Azt se.

— Mondja, hogy Isten ugysse?

— Nem bántalak, no, Isten ugysse!

Hát kinyitották az ajtót és meggyújtották a lámpát.

— No asszony, ide azt a pálinkát. Igyál Péter öcsém, hideg van odakinn.

Péter megivott egy pohárral, de szólni nem szőtt volna a világrét. Az asszony meg a lánya még kevésbé. A gazda meg csak mosolygott magában.

— Hát aztán olyan nagyon kell neked az a disznó? — kérdezte csendes gúnynyal.

— Nem a disznó kellett nekem, hanem a Zsuzsa.

— És mégsem őt tetted a kocsira.

— Hát ha gazduram úgy akarta...
— Már hogy én akartam, hogy lopj? Nem vagyok én olyan istentelen ember.

— Nem is úgy gondoltam én, hanem hogy majd visszalopom a disznót. Csak épen, hogy becsukjanak.

— Nohát ezt nem jól főztétek ki. Tolvajnak nem adom a lányomat. Még ha tréfából lopott is.

— Hát akkor hogy csukassam be magamat? — Az már a te dolgod, öcsém, ha a lányt meg akarod kapni.

Erre aztán Péter felkészült, mert hogy a lovatán meg is fagytak már azóta. Nem is igen marasztalták.

A rajki segédjegyző kifelé ment a hegyre. A rajki segédjegyző nem olyan akármilyen segédjegyző ám, hanem nagy gavallér, a környékbeli bálok táncrendezője. Télen kamáslit hord, nyáron zergeszakállas kalapot és sárga cipőt. Az uri kisasszonyoknak kezét csókol, a parasztlányokat megcsipkedti, — már t. i., ha hagyják magukat. Csakhogy nem igen hagyják.

Tehát kifelé ment a hegyre. Csiger Zsuzsa meg befelé ment a faluba; ebédet vinni volt az apjának. Szomorú volt, mivelhogy tél is elmúlt azóta, el a tavasz is és ime, Gáspár Péter csak nem tudott semmi olyat tenni, a miért becsukják.

A segédjegyző már messziről nézte a lány nyulánk alakját, könnyű lépteit, csinos arcát. A mint nézte és látta, hogy a fején nagy kosarat visz, — nyilván az ebéd maradéka van benne — eszébe jutott, hogy így könnyű volna megcsokolni. Csakhogy Zsuzsa még idején lekapta a fejről a kosarat és kislíktott a segédjegyző kezéből. Ez azonban nem hagyta annyiban, elkapta a lány kezét s át akarta fogni a derekát.

Meglátta ezt Gáspár Péter, mivelhogy nem messze, az út mentén volt a földje. (Zsuzsa is alighanem ezért ment erre, — hiszen mehetett volna, rövidebb úton, másfelé is.) Felkapott Péter egy husángot és nagyokat ugrálva futott feléjük. Zsuzsa, a mint meglátta, elsikította magát és belekapaszkodott a husángba. Féllette Pétert, hogy agyon találja tüni a segédjegyzőt. Péter eleresztette a botot és pusztá kézzel állt a segédjegyző elé.

— Ezt a lányt ne bántsa, viczenótárus uram.

— Mi közöd hozzá? — förmedt ez rá dühösen.

— Hát csak az, hogy leütöm, a ki hozzányúl.

A segédjegyző csak azért is a lány keze után kapott, de előbb félrelékte Pétert is. Ebben aztán kitört a harag, melyet eddig úgy a hogy magába fojtott. Nekiment a nótárusnak, olyat ütött ököllel a fejére, hogy megtáncorodott belé, de hamar összeszedte magát és nekiment Péternek. Nem sokáig tartott a viadal, a nótárus csakhamar a földön hevert, Péter meg rátérdelt és még ott is gyomrozta, a míg csak mocszant. Akkor felkelt róla és azt mondta Zsuzsának:

— Eredj, hozz egy kis vizet. Hadd locsoljuk fel.

Zsuzsa hozott a patakról a leveses tálba s ketten locsolták, mosogatták, a míg magához tért. Mikor nagy nehezen fel tudott tápázkodni, azt mondta neki Péter:

— Fogózzék belém az ifjúr. Hazavezetem.

A nótárus rábámult, de mivel maga csakugyan nem tudott volna hazavánszorogni, rátámaszkodott Péterre és vezette magát. Közben azonban, a mint szólni birt, szidta, fenyegette, hogy így úgy, csendőörökkel fogja elfogatni, nem nyugszik, a míg be nem csukják legalább félre.

— Tyűh! — kiáltott erre Péter. — Hallod-e, Zsuzsa?

— Hallom, Péter, — örvendezett pirulva a leány. Kedve lett volna megszecsokolni a jegyzőt.

Mikor estére Csiger gazda hazafelé ballagott, már hallotta az eset híret. Eleinte dühös volt, a segédjegyzőre persze, aztán elnevette magát. Akkor is nevetett, mikor Péterrel összetalálkozott.

— Hát megverted? — kérdezte tőle.

— Meg.

— Becsuknak ám érte, Péter.

— Be, hála Istennek.

— No hát jól van. Ha kiülöd, eljöhets hozzá. De a míg a dutyit meg nem üled, addig nem lesz lakzi. A mit mondtam, megmondtam.

A BRIT KATONATISZT.

Karcolat a dél-afrikai harczteréről.

Irta báró Bornemisza Pál.*

A dél-afrikai háború kitérőkre az angol katonatiszt azon hitben indult a harczterre, hogy egy kis jó sportban lesz része s már legközelebbi karácsonyi «Plum-Pudding»-ját otthon, az övéi körében fogja elfogyasztani.

Azóta bizony ugyancsak kijutott nekik a sportból s alighanem a harmadik «X-mas pudding»-jukat** is a harczterén fogják elkölteni, ha ugyan ezen angol nemzeti csemegét De Wett, vagy más boer vezér el nem fogja ütközben.

Az utóbbi másfél év tapasztalatai következtében a brit katonatiszt sokat elhagyott előbbeni nézetéből, szokásaiból, és sok olyan dolgot tanult

* Bármily kitarotk, vitézek és ügyesek legyenek is a boerok, mégis szinte érthetetlen, hogy a mindenféle segédesszükkel bővelkedő, sokkal nagyobb számú angol sereg le nem bírja őket győzni, habár ennek tagjai bátorság tekintetében nem állanak hátrább a boeroknál. Hogy mi ennek a jelenségnek talán főoka, érdekesen mutat rá báró Bornemisza Pál, ki hónapokig Roberts táborakrában tartózkodván, mint a külföldi atások vezetője, közvetlen tapasztalásból a nagyon jól ismeri az angol hadsereget, különösen pedig a tisztek képességét, szellemét és gondolkodásmódját. Egyébiránt hasonló vélemények újabb időben mind gyakrabban hangzanak fel magukban az elfoglaltabb angol lapokban s külföldi szakemberek bírálatában is. Végül megjegyezzük még, hogy a ezekben többször említett «gyarmati» katonaság alatt a kanadai, ausztráliai, fokföldi, natáli, stb. segédcsapatok értendőek, melyeket nagyobb részben csak a mostani háború alkalmával állítottak össze önkéntesekből, részben pedig a háború előtt, — nevezetesen a fokföldiek és natáliak — csendőrszolgálatot teljesítettek.

** Christmas-pudding = karácsonyi-puding.

meg, a mi jobb katonává alakította át, mint a minő kezdetben volt, mikor még félre nem lökte rangja csillogó jelvényeit, s kardját még nem cserélte fel a sokkal alkalmasabb karabélyyal.

Azonban mind e mellett még ma is ép oly kevéssé tekint a katonáskodást igazi hivatásának, mint annakelőtte. És ép ez a fő baj. Még ma is csak «amateur» katoná, a ki sem komolyan nem érdeklődik a katonai tudományok iránt, sem behatóbban foglalkozni nem igyekszik azokkal. És bár hű odaadással teljesíti nehéz szolgálatát, férfiasan türi a háborúval járó felette sok nélkülözéseket s igaz halál-megvetéssel harcol, — mégis csak inkább gondol falkavadászatra, yachtingra, cricketre, s más effélére, semmint arra, hogy a katonáskodást életezéljéül tüzze ki.

Nagy volt a gyarmati katonatiszt csalódása, midőn annak fölfedezésére jutott, hogy a harczsztat mesterségében a rendes (regular, vagy imperial) tiszt — legtöbbször esetben — ép oly kontár, mint saját maga. Időfolytán némileg javult ugyan a gyarmati tisztnek a háború elején alkotott ama véleménye, hogy a rendes tiszt «stupid», «insular» gondolkodású és pöfeszke, de manapságig makacsosan ragaszkodik ahoz, hogy a rendes tiszt, — a kinek természet-szerűleg magát mesterré kellett volna kiképeznie a hadászat művészetében, — csak tanoncz szerepre tudott vergődni a háború drámájában.

Igen jellemző, hogy a gyarmati tisztnek eleinte mindenkinélközö alkalmat hévvel ragadtak meg, hogy a «regular»-ok közelébe férközhessenek s azok oldalán harcolhassanak; égtek a vágytól, hogy mindenben elszámíthatassák az anyaországbeli csapatok harczban és táborban szokásos viselkedését. Ez okból, valahányszor csak lehetséges volt, a gyarmati tisztet átszállították a «Tommy Atkins»-ok (az angliai rendes katonák gúnyneve) táborába, s ott tüzetesen megfigyelték mindent, a minek tudása, alkalmazása előnyükre szolgálhatott.

A rendes tisztnek, a kik nagyon tartózkodók és szinte a neveltségességig irtóznak a gyors barátságkötéstől, eleintén igen feszesen, szertartásosan viselkedtek gyarmati fegyvertársaikkal szemben, migem később a kölcsönösen megosztott terhes harci munka, nélkülözés és veszélyek arra ösztönözték, hogy eme segélycsapatok jobb elemeivel pajtási viszonyba lépjen. És a gyarmatiak — a kiket igazi katonai ambíció lelkesített, bár odahaza mint orvosok, építésszek, vagy más effélék működtek — ezen szimboráskodás közben szerzett tapasztalataikból jöttek rá, hogy regularis bajtársaik, a kiket eleinte oly nagyra néztek s a hadászat mestereinek tartották, — folyton csak sportról, ábrítról, «odds»-okról, jó evésről beszéltek s bírándoztak, — de sohasem a háborúról.

Téves volna azonban a fentebbiekből azt következtetni, mintha a gyarmati általában jobb «katona anyag» volna, mint az anyaországbeliek. Mindegyiküknek megvannak a saját különleges jó tulajdonságai; s ha a gyarmatiak sokkal gyorsabban beleéltek is magukat a boerok harczmodorába, — s ha ezen alkalmazkodás folytán általában kevesebb vesztéssel tudtak is megbirkózni az ellenséggel, — ez csak azt bizonyítja, hogy a gyarmatiak igen jól beválnak a Dél-Afrikában alkalmas harczászati modor keretébe, az azonban más kérdés: mikép viselnék magukat s mit érnének európai hadseregek ellen.

Általános ismert tény, hogy a háború kezdetén, a brit hadseregnél rendkívül felületesen teljesítették az oly fontos előrsi szolgálatot. Így például lord Methuen hadtesténél, a hol a «scout»-ok (kémcsapat) alkalmazott emberek től a hollandi nyelv ismeretén kívül semmi egyebet sem kívántak, — oly előrsi-csapatot toboroztak össze, a mely teljesjeggel képtelen volt meg a legegyszerűbb kémjárattól is szabatos jelentést tenni. Nem csoda aztán, ha ép Methuen esett leggyakrabban a boerok törébe a Modder-River — Kimberley-i előnyomulás alatt.

Sokat javult az előrsi szolgálat, midőn ennek teljesítését a legnagyobb részben gyarmatiakból toborzott Remington, Thornycroft, Brabant és lord Lovat által vezényelt csapatokra bízták. Kétségtelen, hogy a gyarmatiak általában nagyobb intelligenciájuk, valamint ezen szolgálatra természetük folytán igen nagy hasznára lettek a brit hadseregnek.

A kanadai «cowboy»-ok, az ausztráliai «bushman»-ek és a fokföldi «afrikander»-ek mindjárt kezdetben magukévá tették a hason fekvő, fedett állásban való harczászati modort s okulva a boerok által adott példán, csak akkor tüzeltek, a mikor valóban láttak valamit az ellenségből s nem sütögtették fegyvereiket — óra hosszán át — sziklák, bokrocskák, csóvára tett kalapok és kőborlók struczokra, mint a hogy az a regularisokkal oly igen gyakran megtörtént.

A gyarmatiak eme gyors alkalmazkodási érzékkel párosult ügyessége bizonyítja azt, hogy az új-világgrézsek saját képességeikre támaszkodó s függetlenségben felnőtt harczosai mily nagy fölényvel bírnak az ó-világgréz mindenben függéshez szoktatott és lépten-nyomon «megrendszabály»-ozott tömegeivel szemben.

Bizony még sok időnek kell lefolynia, s vajmi radikális társadalmi átalakulásokra van szükség, mielőtt az európai hadseregek oly független elemekből lesznének alkothatók, a kiknek harczképesége ne függjön teljesen a parancsoló tisztek közel-avagy távollététől, életétől avagy halálától.

Hogy a már húsz hónap óta Dél-Afrikában működő brit hadsereg vezér- és tisztikarának legnagyobb része még ma is csak kontárokból áll, azt a napirenden levő baklövéssek és gyakori vereségek tanúsítják. Kétségtelen azonban, hogy ez a hadjárat már alaposan meggyőzte a brit katonatisztokat arról, hogy a legrosszabb fegyver a harczban az önhittség, s hogy a mosdatlannak csöfölt boerok leverése még iszonyú pénz- és véráldozatba kerül.

Befejezésül tanulságosnak vélem idézni egy előkelő amerikai publicistának és hírlapírónak (a ki Magyarországon is megfordult,) közözmény írt leveléből a következő kudarczokat: «John Bull (az angol dél-afrikai kudarczainak fő oka az angol-szászok ama sajtóságában leledzik, a melynek folytán ez a faj rendezen előkészületlen a háborúra, de azért még eddig soha vissza nem rettent attól, bármily előkészületlen volt is. Ehez járul még, hogy John Bull szokásos henzogó megvetéssel és kiesinylő lenézésel viseltetik ellenfele harczképessége iránt és változatlanul oly óriás önhittséggel bízik a saját erejében, hogy — majdnem mindig — úgy száll harczba, mintha parádéra vonúlna ki, a melylyel hamaros könnyedséggel elkészül.»

ÉLŐ LÁMPÁS.

A természet legérdekesebb jelenségei közé tartoznak kétségtelenül azok a rovarok s más állatfajták, melyek testük bizonyos részéből fényt árasztanak. A Szent János-bogarát, mely a legközönségesebb ilyen állat, bizonyára mindenki ismeri: a nyári éjszakákon csapatostól nyüzögnek a pászton, bokrokon.

Mindaddig azonban senki se gondolt arra, hogy ebből a költői bogárból s általában a világító állatokból hasznót is lehetne húzni. Egy párisi természetbúvár, Dubois Rafael fejében azonban megfogalmazott az eszme s mivel ily irányú kísérletei eddig is sokat ígéro eredményűek voltak, valószínű, hogy az élő világító anyag a jövőben gyakorlati valóssággá válik.

Hogy e gondolat megvalósítása mennyire hasznót hajtó volna, nyilvános lesz, ha megtudjuk, mily drága aránylag ma minden világító szer. A legelterjedtebb s kétségtelenül legjobb, a villamos világítás nagy pazarlást kíván: ugyanis az iv- és izzólámpák, melyeknek csak világítás volna a feladatuk, a beléjük vezetett villamos erély nagy részét hő formájában adják ki, a mi pedig fölösleges. A villamosos tehát ma még nincs élő gazdaságosan kihasználva.

Képzhetők tehát, hogy egy olesó és jó világítási eszköznék nagy jövője lehet. Mivel pedig a világító erő forrásának gazdaságos kihasználása teszi a világító anyagot olesóvá, nyilvánvaló, hogy az oly fény, melyet a természet ilyen gazdaságos úton állít elő, az ember számára is olesó világító szer lehet. Már pedig bebizonyított dolog, hogy az amerikai világító bogárkák például negyvenszer olesóbban, azaz negyven-szer kevesebb villamos erély fogyasztásával hoznak létre ugyanannyi fény mennyiségét, mint a mi legjobb ivlámpáink. Bennet; egy más természetűdős szerint a világító czépa hasának ragyogásával képes volna egy egész szobát megvilágítani. A repülő halaknál viszont

DEÁK FERENCZ KEDVENCZ FÁI RÁTÓTON.

a száj-üregből sugárzik a fény, mely szintén igen erős. Legfényesebben nyilatkozik azonban meg ez az állati világító erő az olykor látható tenger-égéseknél, melyek a tengerben úszó apró világító állatok millióitól származik.

Hátra vannak még a bakteriumok. Az orvosi tudomány és a technika már gyakran volt kénytelen foglalkozni ezekkel a végtelen kicsi, az állat- és növényvilág határán levő sejt-képződményekkel, hogy azonban egyszer lámpásul lesznek használhatók, erre még eddig senki sem gondolt. Most azonban Dubois rájött, hogy az ú. n. photobakteriumok, azaz világító bakteriumok a legjobb és legolcsóbb világító anyagot adják. Legjobb az az anyag, oly értelemben, hogy a szemre a lehető legkevésbé bántó, a mit például a villamfényről nem lehet elmondani. Olesó pedig annyiban, hogy az általa fejlesztett sugarak közt roppant kevés a világításra használhatatlan hő-sugár, ú. n. «fekete-sugár».

Dubois egy nyilvános előadásban szélesebb körű közönség előtt is beszámolt kutatásai gyakorlati eredményeiről. Itt bemutatta a módszerét, melylyel az élő világítóanyagot előállítja. Mint minden bakteriumot és mikrobat, ezeket a világító állatokat is ú. n. tenyésztésben kell fejleszteni. Azaz egy olyan folyadékban kell elhelyezni bizonyos mennyiségű bakteriumot, melyben ezek aztán bő táplálékot lelven, gyorsan fejlődhetnek. Ebben az esetben, a világítási bakteriumok esetében a tenyész úgy nedve vízből, tengeri sóból s még három különösen a fényesorást elősegítő anyagból keresendő össze. Dubois különösen szereti az ú. n. aspergint, egy aspergából nyerhető vegyületet használni. Természetes, hogy ha ez a tápláló nedv jól van összeállítva, a belé helyezett bakteriumok gyorsan és szaporán fejlődnek. Nem alapul tehát ez az egész tenyésztési módszer más elven, mint például a disznó- vagy marhahizlalás. Mindkét esetben az állatokat úgy táplálják, hogy az emberi céloknak minél inkább megfelelővé fejlődjenek, a sertésnél ez a cél minél több hús, zsír, stb., a világító bakteriumoknál minél több fény létrehozása.

RÁTÓTI TÖLGYEK.

Az így fejlesztett világító anyag tehát nem lesz egyéb, mint egy nedv, melyben milliárd meg milliárd világító bakterium nyüzsög. Ezek aztán a sötétben világítani kezdenek s így a folyadékot magát is világítóvá teszik. Úgy, hogy ha ezzel a folyadékkal megtöltünk egy üveg-gömböt, ezt pompásan lámpául lehet használni. Duboisnak már sikerült ilyen folyadékkal egy egész termet megvilágítani. Eddig még csak a holdvilághoz hasonló fényt tudott fejleszteni: de úgy is képesek voltak a jelenlevők egymás arcvonásait megkülönböztetni, sőt olvasni s az óra számjait felismerni.

E fény hatása este, alkonytájában nagy, különösen ha előbb a szemünket néhány percnyi sötét szobában való tartózkodással kipihentjük. Duboisnak különben az a véleménye, hogy ez a gyöngéd világosság, melyet ő «folyékony holdfénynek» nevez, — idővel erősebbé s így használhatóbbá tehető lesz. Különös sajátága még ennek a fénynek, hogy sugarai a Röntgen-féle X sugarakhoz hasonló átható képességgel bírnak. Ha például a világító tenyész-ágy s egy érzékeny, fénykép létrehozására alkalmas vegyileg preparált lemez közé egy fa- vagy papír lapot állítunk, a lemezen mégis kép fog támadni. A mi annak a bizonyossága, hogy a lemezen vegyi változásokat előidézni képes fény sugarak a közbeállított lapon áthatottak.

EGYVELEG.

* Különös szokás. Sumatra szigetén a nő férje halála után köteles háza tetejére vagy ajtaja fölé egy póznára kötött zászlót kitűzni. Az özvegy csak akkor mehet ismét férjhez, ha ezen a zászlón szakadás mutatkozik.

* Succí, a híres koplaló a genuai kiállítás alkalmával ismét harmincz napig böjtölt s ezen idő alatt csakis négyszer ivott vizet. Testének súlyából 20 kilogrammot veszített, de viszont 8 ezer koronát keresett.

* Drága telkek. A londoni banképület környékén egy négyszögű helyre terület ára nyolcz kor. Ezelőtt néhány hónappal Cheapside-ban (londoni városrész) ötszáz láb földet 312 ezer koronán adtak el.

ZIRCZ.

Hétszáz esztendő áldásos és buzgó munkálkodása avatja a hazai ciszterciata rendet a magyar művelődés tiszteletre méltó bajnokai közé. Ama szerzetek közül való ez a rend, melyek derekasan kivették részüket a nemzetet fejlesztő és fentartó küzdelmekből és a melyek története ennél fogva összeforrott a nemzet történetével.

A rendtagoknak Magyarországra való első betelepülése 1142-ben II. Béla uralkodása alatt történt. Ekkor érkezett néhány ciszterciata szerzetes Czikkádorra (most Báltaszék, Tolna-megyében). Ez első települők sorsa ismeretlen: úgy látszik, akkor még nem tudtak meghonosítani. Később 1179-ben, III. Béla Egeresen a Maros balpartján, Torontál megyében telepitette meg őket, hol részükre apátságot alapított. Három esztendővel később, 1182-ben a franciaországi Clairvaux-ból a Bakonyba hívta meg őket Béla király, melynek egyik völgyében a Caha nevű Bakonyér balpartján építették fel később a zirczi apátságot rendházát és templomát, miután előzőleg jó másfél évtizedet töltöttek ott el erős munkában, ideiglenes otthonukban.

Ez az építkezés már III. Béla fia, Imre király alatt történt. A templom főoltárát, mint királyi kegyúr, Imre emeltette, a mint ezt a jelenlegi zirczi templom éjszaki oldalába falazott kő következő felirata hirdeti: «Ezen oltárt Imre magyar király alapította». A templom és kolostor hatalmas épület volt, és a Nagy-Boldogasszony tiszteletére emeltetett. Építő anyagul faragott kövek, — mész és homokkövek — szolgáltak. A templom átmeneti stílusban épült, alaprajza latin kereszt. Egyszerűség, pontos méretek és kellemes összhang jellemezték az épületet. Festői díszítése nem volt. Szobrászi munkáról is csak egy pillérláb egyszerű vonala és az oszlopfő levélesomója tanúskodik, mely most mint az ősi templom egyik maradványa, a győri országút melletti Szent Imre szobor alsó részét képezi.

Ez ősi templom és kolostor egész a mohácsi vész utánig állott fenn. A török hódoltság alatt azonban pusztulás lón sorsa: az ellenség fel-dúlta, falait lerombolták az idők viszontagságai.

A mai kolostor és templom alapkövét csak jó sokára ezután, a tizenhetezadik század második negyedében tették le. Az időközben lefolyt másfél századon át, miután Héderváry János

A ZIRCZI APÁTSÁG ÉS TEMPLOM HOMLOKZATA.

báró 1659-ben leköszönt az apátságról, Zircz idegen kézre került és igen mostoha sorsban részesült. Előbb mintegy 40 esztendőn keresztül az osztrák Illenfeldi apátsághoz tartozott. Később 1699-ben a Sziléziában lévő heinrichau apátsághoz csatolták. Ez az átmenet már javára szolgált Zircznek és új életre keltette azt. A heinrichau apátság a birtokokat visszaszerezte és újjászervezte. 1729-ben már annyira rendezettek voltak az apátság viszonyai, hogy új építkezésbe is lehetett kezdeni. A jelenlegi kolostor alapkövét 1727-ben, az új templom alapkövét 1732-ben helyezték el.

A kolostor sok változáson ment át, míg jelenlegi alakját fölvette. Többször kibővítették, főleg keleti szárnyát és az előtte levő kisebb épületet. Villax Ferdinand apát az emeletes régi épületre még egy emeletet épített. Gyönyörű könyvtárral és gyűjteményekkel is felszerelte. Ő emeltette az apát lakásául szolgáló épületet is. A könyvtár építése és a kolostor renais-

sance stílusban való átalakítása még a múlt század negyvenes éveiben vette kezdetét; a homlokzat és a kettős kőtorony azonban csak az ötvenes években készült el. A kolostor és templom úgy, a mint ma áll, szépségére és nemes egyszerűségére nézve ritkítja párját. De gyönyörű a kolostor parkja is.

A zirczi apátság 1814-ben lett újra magyar apátsággá.

Az apátság életével közös volt Zircz községe sorsa is. Magyar lakossága a török hódoltság idején kipusztult s német telepek foglalták el a magyarság helyét. Ezek utódai Zircz mai lakosai, kik között sok a kőműves, cserepes és ács.

A ciszterci szerzetesek fő foglalkozása egykor a mezei munka, a földművelés volt. Zircz lakossága, valamint a környékbeli falvak ő tőlük tanultak gazdálkodni és földet művelni. A zirczi apátsági uradalom ma is elsőrendű mintagazdaság. Területe 10,845 hold. Vespármegyének

A ZIRCZI APÁTSÁG DÉL FELŐL.

Háry Gyula rajsa.

zirczi, veszprémi, deveseri, és pápai járásában fekszik. Hat gazdaságra van felosztva, úgymint: a *zirczi*, mely 1598 hold, az *olaszfalusi*, mely 2688 hold, az *aklii*, mely 1727 hold, a *borsódi*, mely 3215 hold, a *teveli*, mely 602 hold és a *solymi*, mely 1013 hold. Mindezeket a gazdaságokat egy központról: Zirczről, mintaszerűleg kormányozzák. Van kitűnő minőségű szántóföldjük, kertjük, rétjük, legelőjük, szőlő, faültetvény és erdőgazdaságuk. Állattenyésztésük kiváló. Ló és szarvasmarha állományuk, sertésük, juhászatuk és tehénészetük egyaránt mintaszerű. Van téglá- és cserépetőjük, kő- és homokbányájuk, gépjávitó műhelyük és gyártelepük, melyekben a gazdasági gépeket javítják és készítik. Gyönyörű erdőgazdaságuk is van, valamint híres borpinceszük, kiváló balatonmellei borokkal. Szőlőbirtoka van különben a rendnek Tokajban és Tállyán is. Az összes gazdaságokban képzett gazdatisztek, és értelmes munkások foglalkoznak, kiktől a falvak népe is elsajátítja a gazdaság különböző ágaiban való jártasságot és így a rend még ma is hasznos kulturális tényező e téren is.

Zircz ma mezőváros, melynek mintegy harmadik ezer lakosa van, kik az apátsággal egyetemben nagy ünnepekre készülnek most. Magyarország koronás királyát és trónörökösét fogadják vendégül, kik az apátság vendégei lesznek azon a két napon, míg a hadgyakorlatok a környéken folynak. Ő Felsége a király lakása a negyvenes években Villax apát által épített egy emeletes apáti lakban lesz, melyet az alkalomra Vajda Ödön dr. zirczi apát megfelelő kényelemmel rendeztetett be. Az épület földszintjén van az ebédlő, az első emelet közep részén a fogadó-terem és ettől jobbra és balra a lakosztály egyéb részei. A trónörökös és kísérete a kolostor első emeletén van elszállásolva. (A király és Ferenc Ferdinánd főherceg szállásának képét a ciszterci-rendnek *Békefi Remig* által írt „Emlékkönyv”-e után közöljük, mely az ezredvi ünnepélyek alkalmával jelent meg.)

Nevezetes esemény lesz eme látogatás a ciszterci-rend életében is, mert Kun László király látogatása óta ez az első eset, hogy az ősi Zircz királyt fogadhat vendégül tisztas, ódon falai közé.

Kornis Elemér.

BARCSAY FEJEDELEM SÍRJA.

Barcsay Ákos fejedelem kiváló alakja Erdély tizenhetedik századbeli történetének. 1619-ben született s már 24 éves korában követnek ment Konstantinápolyba. 1645-ben lugosi bán, három év múlva hunyadmegyei főispán, majd később II. Rákóczy György fejedelem helytartója lett. 1658-ban, midőn kegyvesztett úr számára kegyelmet kért a török nagyvezérnél, ő tették meg fejedelemnek. Barcsay oly feltétel mellett fogadta el ezt a méltóságot, hogy kegyelem esetén visszaadja Rákóczynek a trónt; és ezt csak akkor is foglalta el véglegesen, a mikor Rákóczy a Kolozsvár melletti csatában kapott sebe következtében meghalt.

A török hatalommal versengő német befolyás Barcsay ellenében Kemény Jánost emelvény a fejedelmi székbe, Barcsay 1661 január havában lemondott. De a porta nem hagyta annyiban a dolgot és haddal támadt az új fejedelemre.

Ekkor Kemény a Görgény várba internált Barcsayt nagyobb biztonság okáért Kővárra akarta szállíttatni. Egy Kővár nevű székely nemes és Váradi Jónás hadnagy (vagy kapitány) vezetéssel mellett lovaskíséretet rendelt a fogoly fejedelem mellé. Barcsayt egy szintén fogoly máramarosi emberrel, Budai Zsigmonddal együtt kideszkázott szekérbe tették, a milyenen a Rákóczyak a vadászokutyaikat szokták szállítani. Mikor azonban a Mezőségéret Kozmatelke közepébe érték, Barcsayt egy kerek nyílason át, melyen a kutya szállítás közben a szekérből kinéznek — orvul meglőtték. Budainak ugyanott fejt vették és utóljára Barcsay szolgáját, Szóvárdi Jánost konzolták fel.

Egyik krónikás szerint a kíséret vezetői a környékbeli parasztokkal ott mindjárt el is földeltették a holttesteket. De Barcsay komornyikja, Doboli István, ki távolról követte urát, később a most már meghatározhatatlan első elföldelés helyéről kiásta a fejedelem tetemét, gondosan vászonba göngyöltte és harangozás,

Velits Zoltán fényképe.
BARCSAY FEJEDELEM SÍRJA.

énekző mellett temettette el a kozmatelki görög kath. templom színterében. Ezért Doboli Fogarason fölakasztották.

Minden számbavehető adat a mellett szól, hogy így ment végbe 1661 június végén vagy július első napjaiban Barcsay fejedelem megölése és a holttest eltakarítása.

A fejedelmi sírhelyet a kozmatelki oláh lakosok kegyelete őrizte meg napjainkig. Időről-időre megújított egyszerű emlékfákat állítottak a sír fölé és ezt az önkéntesen vállalt kötelességet többnyire a Váradi (Váradi) nevű kozmatelki nemes oláh család teljesítette, melyben az a hagyomány él, hogy belőle származott Váradi Jónás hadnagy, a ki a fogoly Barcsayt Kővár felé kísérte és így részese lehetett a gyilkosságnak. Utódi, a kik mind e mai napig egyszerű földmivések, engesztelésül gondozták azóta a fejedelmi sírhelyet. Tényleg a legutóbbi, most már szintén korhadóban levő emlékfát is a Váradi-család egy tagja állította.

Kozmatelke végén magas dombon áll a görög katolikus templom. Az országút felé eső domboldalon deszkakerítés övezi a régi, most már nem használt temető egy részére ültetett vetevényes kertet. A kerítés közepe táján áll a faoszlop, a következő értelmű oláh felirattal:

„Itt van eltemetve Barcsay király. Állította ezt az emléket Váradi Simion, örök emlékeztül, 1886 évben.”

A fejedelem-gyilkosság 240-ik évfordulója alkalmából Dózsa Endre kolozsvármegyei alispán azt az eszmét pendítette meg, hogy Barcsay Ákos fejedelemnek díszes emlékoszlop állítassék. Erre vonatkozólag a vármegye törvényhatósági bizottságának előterjesztést óhajtván tenni: egy szakértőkből álló bizottsággal az alispán kiszállott Kozmatelkére, hogy a helyszínen meghatározassék a fejedelmi nyugóhely és megtörténjék a szükséges műszaki felvétel.

A bizottság Dózsa alispán vezetése alatt a következő tagokból állott: Dr. Márki Sándor és Posta Béla egyetemi tanárok, Hosszu Pompéjus államépítészeti hivatálfőnök, Pákey Lajos főmérnök és Kelemen Lajos fiatal történész, ki nemrég összegejtette és közzétette a fejedelem-gyilkosságra vonatkozó adatokat.

A helyszíni szemlére az alispán meghívta a Barcsay-család tagjait is, kik közül megjelent Barcsay Domokos orsz. képviselő, és Barcsay Tamás föld-birtokos.

A bizottsághoz Kozmatelkén csatlakoztak: Gróf Bánffy Miklós telkei orsz. képviselő, Raicu Clement g. kath. esperes (mint a balászfalvi érsek kiküldött képviselője), Papp Zoltán telkei főszolgabíró, Velits Zoltán mező-örvényesi földbirtokos, a környékbeli több református és g. katolikus lelkes s számos más érdeklődő.

Kozmatelke oláh lakossága nemzeti lobogók alatt

ünnepélyesen fogadta a bizottságot. Az ünnepi ruhába öltözött helybeli lakosok közül ott volt a szomszédos Tancs magyar és Dedvád község szász népének tekintélyes küldöttsége. Tehát a közel vidékről egybesereglett a magyar, szász, román lakosság és meghatározott testvérek együttérzéssel ünneplte az egykori nemzeti fejedelmek emlékét.

A bizottság a községházánál érkezőket tartott a fejedelmi sírhely megállapítása ügyében s dr. Márki Sándor — egybevetve az ismert történelmi kutatásokat a most hallott adatokkal — kimondta, hogy Barcsay fejedelem elföldelése és sírjának őrzése minden valószínűség szerint úgy folyt le, a mint azt fennebb előadtuk.

Az érkezők után a társaság az emlékfa helyére vonult, hol Dózsa Endre alispán hosszabb hatóságos beszédben fejtegette, hogy az egységes nemzeti érzés, mely a multban szerető testvérek közt tette a magyar, szász, és román népet, ma megint összehozta ezt a három népet az egykori fejedelmek románok által őrzött sírjánál. Apoljuk igaz testvérséggel, hazafisággal ezt az érzést, mindnyájunk boldogulására, hazánk javára.

Az alispán beszédének egyes részeit zajos díjnek, szítrézska- és hoch-kiáltások kísérték.

Még Debreczeni Gyula telkei evang. ref. pap és Méra Gyula földbirtokos (az utóbbi román nyelven) mondtak hazafias, lelkes beszédeket s a közönség élelkelte a Szózat-ot.

Képnak az emlék-oszlopot mutatja, jobbról Barcsay Domokossal, balról Barcsay Tamással.

PÓSA LAJOSNAK.

Anyja halálakor.

Itt a Pilis alján,	Csillag szemű angyal
Egy kis vadászházban,	Fog reá nevetni,
Olvason, hogy szived	De azért ő téged
Mennyi búban, gyászban.	Jobban fog szeretni.
Hát csak meghalt ő is!	Itt a Pilis alján,
Hiába is védted,	Kis erdei réten,
Azt hitted, hogy szived,	Búsán elmélázva
Az örökké éltet.	Két virágot téptem:
Égben is van angyal,	Egyikét anyámnak,
Elhagyottot árva,	Másikát tiednek,
Szüksége van annak	Sírjára ha viszed,
Ilyen jó anyára.	Édesen pihen meg.

Gróf Zichy Géza.

BARTAY EDE.

1825—1901.

A hazai zene érdemes veteránja és a zenei oktatásnak kipróbált, hivatott elsőrendű munkása hűnyt el a fővárosban augusztus 31-ikén.

Bartay Ede halt meg, a nemzeti zenéd igazgatója, ki félszázad óta működött a magyar zene fejlesztése érdekében. Régi zenekedvelő családból származott. Atyja, nemes Bartay András a szabadságharc előtt nevezetes alakja volt a magyar művelődési életnek, a melyet 1843-ban, mint a Nemzeti Színház igazgatója is szolgált. Fia, Bartay Ede, a ki 1825 október 6-ikán született Budapesten, eleinte az ügyvédségre készült, de mellékesen zenével is foglalkozott s tizenkilenc éves korában tette közzé a „Kedvsugár” című körmagyart, a mely akkor nagyon népszerűvé vált. Négy évvel utóbb, 1848-ban az első magyar miniszterium közlekedési osztályában vállalt hivatalt, később pedig, a mikor a szabadságharcz napjai lezajlottak, zongoratanítással foglalkozott. 1863-ban megalapította a „Magyar-honban élő zeneművészek segélyező és nyugdíj-egyesületét.” Az országos dalregényesület vezetésében is szerepelt s 1874-ben alelnökül választották. Az Országos Zeneakadémia alapítását megelőző anketén is részt vett, tanácsait, utbagazításait figyelembe vették, de az új intézetben számára nem jutott hely. 1876-ban azonban a Nemzeti Zenedében megüresedett az igazgatói állás és Bartay Ede lett Rothkrepl-Mátray Gábor utóda. Igazgatása alatt ez az intézet versenytársává lett az Országos Zeneakadémiának, növendékei nagy sikert értek el s hire-neve egyre emelkedett. Bartay, a ki mint zeneszerző is működött, az elméleti oktatásban s általában az intézet szervezésében és vezetésében marandó érdemeket szerzett magának s 1895 december 30-ikán, a mikor husz éves igazgatói jubileumát ünneplte, az egész magyar zenevilág készséggel sietett üdvözlésére.

A jubileum után, 1896 október 5-ikén megkapta a harmadosztályú vaskorona-rendet. Két éve májusban részt vett abban a nagy átalakulásban, a mi a zenészegető-egyesületben végbement. A szerény kis egyesület akkor alakult át a magyarországi zenészek országos segítő- és nyugdíj-egyesületévé, a mely elnökül szintén Bartay Edét választotta.

A főváros művelt köreiből mindenütt ismerték Bartayt s halála nemcsak a tulajdonképeni zenés körökben keltett nagy sajnálkozást. A halottas háznál ott járt Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter, gróf Zichy Géza a Nemzeti Zenede elnöke és még számos más előkelőség. A Nemzeti Zenede tanári kara testületileg fejezte ki részvétét az özvegynek.

Temetése szeptember 2-ikán délután ment végbe. Gróf Zichy Géza tartott gyászbeszédet; a sírnál pedig Erney József és dr. Antalik Károly mondtak búcsú szavakat.

AZ ISASZEGI HONVÉD-EMLEK.

Annak a dicsőséges győzelemnek emlékére, melyet a szabadságharcban Isaszegen és környékén vívtak a magyar honvédek, közadakozásból szobrot emelt Isaszeg község polgársága. A szobor, — melyet Radnai Béla tehetséges fiatal művészünk készített, ki erre a megbízatást 1900. év őszén pályázat útján nyerte — az úgynevezett „Szabadsághegyen” áll és szeptember 8-ikán fogják ünnepélyesen leleplezni. Őt és fél méter magas, elsőrendű sóskuti kőből faragott szobor ez, mely harcra rohanó honvédek ábrázol. Jobbjában kivont kardot tart, baljában zászló van, melyet vállán nyugtat. A honvéd sikerülten van megmintázva s dicséretére válik a fiatal művésznek, kinek ez az első nagyobb szabású műve. A honvéd alakja közel három méter magas és egy darab kőből van faragva, hogy jobban ellenálljon az idő viszontagságainak.

A talpazat Heidelberg és Jónás műépítésszek tervei szerint barokk stílusban készült, melybe magyaros motívumokat vittek bele a tervezők. A talpazat elején csupán a felírás van. Baloldalát *Damjanich*, jobboldalát *Aulich*, hátulját *Klapka* tábornok babér- és tölgykoszorúba foglalt relief mellképei ékesítik. A talpazat magyar munka, székely kőszobrászok faragták. Az egész mű, az anyaggal és a felállítás költségeivel együtt 6000 koronába került. A szobrot körülvevő vasrácozattal *Udvarny* Isaszegi plébános, szoborbizottsági elnök saját költségén készítette.

Radnai Béla, a szobor megalkotója pozsonyi születésű. Tanulmányait a budapesti iparművészeti iskolában Lóránffy Antal szobrásztanár vezetése alatt kezdte, honnan a Strobl tanár vezetése alatt álló szobrászati mesteriskolába került. Innen Fadrusz János műtermébe ment, a hol két évet töltött. Ez idő alatt több sikerült művet állított ki a Képzőművészeti Tárlaton, melyek közül két gyermek-szoborcsoportot a kormány vásárolt meg a Szépművészeti Múzeum számára. Készített még Radnai Némethalánkára is szobrot: Mezei Károly mellszobrát, a kir. palota díszlépcsője számára pedig két gyermek-csoportot. Időközben Pázmán szobrának készítését is reá bízta.

T. K. E.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle 297. számú, szeptemberi füzeté megjelent. Első helyen a *Thalóczy* Lajos nagyérdékű tanulmányát közli az „Ilyrség ősi története Bosznia területén” cím alatt, mely mutatvány a tudós szerző „Bosznia története” című nagy munkájából. Az ó-korban híres illyrek története, nemzetisége, társadalmi élete homályos s róluk való ismereteink hézagosság, valamint mindéddig nem volt kielégítőleg tisztázva az a viszony sem, mely a régi illyrek s a mai albánok közt van. Thalóczy mindezekre, — a mennyire a meglévő adatok engedik — világosságot derít: nagy tudományával, sok évre terjedő bűvárlattal, kritikája és éles látása segítségével sok eddig homályos, zavaros kérdést tisztáz. S mindent úgy tárgyalja, hogy azt nemcsak a szakbeli tudósok, hanem a történelem iránt érdeklődő laikusok is gyönyörűséggel olvashatják; bebonyolultságban egyszerűsége, hogy a legbonyolultabb tudomá-

Rákos fényképe.
BARTAY EDE.

nyos kérdéseket is lehet érdekesen s könnyen érthető, szép magyarsággal fejtegetni. A „Budapesti Szemle” kötetének további tartalma:

„Andrea del Sarto” ezimén *Wollanka* József művészettörténeti dolgozatot közöl Florencz nagy festőjéről, ki a XVI század legelején alkotta vallásos tárgyú képeit. — *Kropf* Lajos és *Beck* Vilma ezimén találunk érdekes közleményt a magyar emigráció történetéhez, arról a most is rejtélyes nőről, ki Beck Vilma bárónő név alatt szerepelt Angliában. Kossuth bizalmasának mondotta magát, s egy két kötetes könyv is jelent meg tőle angolul és németül a magyar radikalomról, tülszakkal és valótlanságokkal. Beck Vilma a magyar forradalom kémje volt, fogságot is szenvedett az Új-épületben, de 1850-ben már Angliába ment, a hol könyve nagy feltűnést okozott. Az emigráció tagjai a könyvvel sehoggy sem voltak megelegedve, s kételkedtek, hogy Beck Vilma (alnéven Radicula) írta volna, a ki a bárónő címet is csak maga adta magának. Mikor 1851 augusztus havában Beck Vilma újabb könyvére pártolókat gyűjtött Birminghamba érkezett, ott egy tiszteletre rendezett estélyen elfogták, állították, mert a pártolók gyűjtésekor zsarolt. A beteges nő, ki 40—45 éves volt, másnap a fogságban meghalt. Az elfogatási eset az angol parlamentben is tárgyalás alá került. Kropf ezikke a kalandos nő homályos életére vonatkozó adatokat állítja össze. Bárónő nem volt, a nagy feltűnést okozott könyvet sem ő írhatta, mert elég műveltséggel nem bírt, de bizonyos, hogy a magyar hadseregnek kémszolgálatokat tett. — *Bogdányi* Ödön „Talasjavító vízumunkalok az Alföldön” ezimén fontos gazdasági ügyet tárgyal behatóan. A szépirodalmi közlemények közt folytatását olvasuk *Szajlov* orosz regényének „Az élet útjai”, *Ambrozovits* Dező fordításában. Költemények a kötetben: „Egy államférfiü temetése”, *Lévay* Józsefnek Szilágyi Dezso halála alkalmából írt költeménye s „Világ sorja” *Kozma* Andortól, kítől még Göthe egy rövid költeményének fordítását is kapjuk „Hettyevigan” cím alatt. *H. Gy.* jegy alatti ezik: „Egy új francia regénynevel” foglalkozik, *Barriére* Marcel „Új Don Juan” művével. A könyvekkel foglalkozó „Értesítő” rovat alatt *K. E.* ismerteti György Aladárnak „A kisiparos pusztulása” ezimén megjelent tanulságos kis könyvét. A további ismertetések *Kollányi* Ferencnek, a veszprémi püspök, a királyné koronázási jogának történetét tárgyaló, *Margalics* Edének a magyar tudományosságról írt könyvét, *Ambrus* Zoltánnak „Giroffé és Giroffa” regényét illetik. A „Budapesti Szemle”, melyet *Gyulai* Pál szerkeszt, a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg, s előfizetési ára félévére 12 korona. A jelen füzetből közöljük itt *Lévay* József költeményét.

Egy államférfiü temetése.

Szinte királyi volt a halotti pompa,
Dicsőítés végül hangoztatásba,
Elvesztése fölött megrendült a nemzet:
„Ennél nagyobb fiat már aligha veszthet.”

„Hatalmas fegyvere a ragyogó elme,
Melyet csodásán tón forró honszerelme;
Zaklatot szívében a feltett hazának
Maga emelt örök emléket magának.”

S én kavicsot dobtam a mély tö vízébe,
Látszott utána egy kis habgyűrű képe; [szűnt,
Egy perc, vagy annyi sem tölt bele, már meg-
A habgyűrűcskének még nyoma is eltűnt.

Aztán sziklatömeg zuhant a mély töba,
Nagy karika-hullám mutatott jeli róla; [szűnt,
Két perc, vagy annyi sem tölt bele, már meg-
Karika-hullámnak még nyoma is eltűnt.

Mert a mulandóság nem is tö, de tenger,
Végtele hulláma kicsit, nagyon elnyel,
S a néma felejtés, bár féltést lennél,
Gyorsabb és erősebb az emlékezetnél.

A Nemzeti Színházban szeptember elsején kezdődtek meg az előadások *Gárdonyi Géza* „A bors” színművével. A nyári szünet alatt a színházban sok átalakítás történt mind a nézőtérén, mind a színpadi berendezésén.

A nézőtérrel két oldalt új kijárókat nyitottak az udvarra, a hol két kis szárny-épületet építettek; a földszinti páholyfolyókat egészen újra építették. A kijárók által kiszorított székeket úgy pótolták, hogy a zenekarból vettek el, a zenekar pedig a színpad alá került. Több vészkijárót is építettek az oldal-folyosókhoz, a melyeket célszerű ajtókkal láttak el. Az egész színház villamos-vezetékét újjal szerelték föl. Legnevezetesebb változások azonban a színpadon és mellékhelyiségekben történtek. A színpad mindenekelőtt olyan villamos világító központot kapott, melylyel a leghatásosabb világításokat lehet bemutatni. Nevezetes átalakítások történtek az öltözőkben. Mindenekelőtt három új öltözőt nyitottak, a régieket pedig egészen újonnan bútorozták s valamennyit olyan villamos hívó és jelzőkészülékkel szerelték föl, a melynek párja sehol sincsen. Mert a készülék magyar találmány. A színpadon felállított klaviatúra-készülék segítségével adja ezután az ügyelő a jeleket a szereplőknek, részint csevegéssel, részint optikai jelzéssel. Egyébként is számos változtatás történt a színpad épületében. Néhány folyosót termékké alakítottak át, viszont néhány termen át folyosót nyitottak.

Az új színházi évre az igazgatóságot változatos játérendet állított össze új darabokból, főleleventésekéből. Az első ujdonság, *Zivuska* Jenőnek „A becsületbíró” című pályadíjat nyert színműve már e hó 6-ikára volt kintzve.

Eredeti ujdonságok megezenkívül „*Balassa Bálint*” *Martos* Ferenc verses színműve; „*Rabszolgák*”, *Palágyi* Lajos pályanyertes drámai költeménye; „*Kurucok Párisban*”, vigjáték, írta *Berczik* Árpád; „*Tagma királyné*”, a magyar őstörből vett verses dráma, írta *Rákosi* Jenő; „*Karácsonyi álom*”, bethlehemi pásztortörték *Gárdonyi* Gézától; „*Egyéniség*”, dráma négy felvonással, írta *Szemere* György; „*Pogány Gábor*”, színmű, írta *Ferenczy* Ferenc; „*A vizózon*”, vigjáték *Csepreghy* Ferenczről, s először a Népszínházban került színpadra. *Rákosi* Viktor és *Guthi* Soma „*Sasok*” ezimén vigjátékot, *Bródy* Sándor „*Nagyságos asszony*” ezimén színművet ír a Nemzeti Színháznak. *Fordított* művekből a következőket szemelték ki előadásra: „*Elektra*”, a spanyol színházak nagyhatású drámája, írta *Perez* Galdos; *Diaz*; „*A vörös talár*”, írta *Brieux*; „*A tenger asszonya*”, *Ibsen* Henrik színműve. „*Hannele*”, *Hauptman* Gerhart mesejátéka, „*Téli álom*”, *Dreyer* Miksa színműve, „*Harlekin király*”, írta *Lothár* Rudolf, „*Két szék közt a pad alatt*”, verses vigjáték, írta *Calderon*, fordította *Makai* Emil, „*Laboremus*”, írta *Björnson* Björnsterne, „*A szerencse*”, *Capus* Alfréd vigjátéka és „*Az ikrek*”, írta *Fulda* Lajos. — *Felújításra* kintzettek: „*Homthly háza*”, *Herczeg* Ferenc színműve, „*Cüley és a Hunyadiak*”, *Vörösmarty* drámája, melyből a tavalyi *Vörösmarty* emlékkönyvben a színház már felújított egy fölönást; *Shakespeare* művei közül „*Julius Cézár*”, továbbá „*Cymbeline*”, *Molière*-től a „*Tartuffes*” és „*Dandin György*”. A felújítások közül legdíszesebb és legnevezetesebb lesz „*Julius Cézár*”, a mely novemberben nagy kiállítással kerül színpadra. A *Shakespeare* és *Molière*-darabok felújítását lehetővé fogja tenni *Széli* Kálmán kormányelnök terve, a ki *száz* ezer koronát akar adni arra a célra, hogy a Nemzeti Színháznak már meglehetősen ósdi ruha- és díszlettára fölrússaljon. A színház ez összeget egyes korszakok ruháinak és egész kiállításának megszerzésére fordítja s ebből tervezik a jövő színházi évre az „*Ember Tragédiája*”-nak új kiállítását is.

Az Opera-színház szeptember 15-ikén Erkel „*Hunyadi László*” operájával nyílik meg.

Első bemutatott *Major* Gyula „*Erzike*” című egyfelvonásos operája október 3-ikára van kintzve. November hóban Wagner operája, „*Trisztán és Izolda*” lesz az első nagy ujdonság. Egyelőre meg nem állapított sorrendben kerülnek ezután előadásra: *Hubay* Jenő háromfelvonásos lírai operája, „*Moharózs*”. Az orosz Csajkovszkynak „*Anyegin*”-je, *Saint-Saens*nek „*Sámson és Delila*”-ja, végre pedig *Massenet* „*Werther*”-je. A balletujdonságokra nézve nincsen egyelőre megállapítva, de vagy az előadásra váró apróbb magyar műveknek ejti sorát az igazgatóság, vagy pedig előadhatja Csajkovszkynak képe: estét betöltő háromfelvonásos táncokölteményét, a „*Hamupipóké*”. Fölfrissítésre váró régi operák:

AZ ISASZEGI HONVÉD-EMLEK. — Radnai Béla szobornévé.

Erkel «Brankovics György»-e, Zichy Géza «Alárja»; Goldmarck «Hadifoglya»; Lehár «Kukuskája»; Reimann «Arden Enokja»; Szabados «Viorája»; az «Istenek alkonya»; «Ernani»; Auber «Porticiu némája» és a «Remete csöngettyűje». A tenorista-kérdést sikerült megoldania az igazgatóságának. Szerződöttetett tagja Operánknak Burrián Károly, a prágai Opera volt tagja. Alberti Werner szerződését is meghosszabbították egy esztendővel. Bianchi Bianka az idén is eljött hosszabb szereplésre s vendégszerepelt Kramer Riza asszony, a drezdai opera drámai énekesnője, különben magyar születésű hölgy, a ki szerződöttes céljából fog fellépni. Végre az igazgatóság tervezi, hogy a Várszínházban ezután is rendez operaelőadást, még pedig hetenként egyszer.

Magyar Színház. A Magyar Színház már augusztus hó 31-én új darabot mutatott be, «A kis ártatlan» című angol bohózatot, melynek szerzői Sims és Merrick, magyarra pedig Salgó Ernő fordította. Az angol humor és az angol színműírók jellemzősége nagyon különbözik a francziakétól, de a közönség szereti a változatosságot. Az angol újdonság elég jó fogadtatásban részesült s ebben a közreműködőknek is megvan az érdemük. «A kis ártatlan» egy mulatságos úr, Smith Bálint, a kit szigorú erkölcsű apja szigorúan nevelt, és hosszú ideig még mindig serdületlen embernek tartja, holott Smith Bálintnak akkor már egy 17 esztendő leánya van egy nevelő-intézetben. Mikor aztán a szigorú apa meg akarja házasítani ártatlan fiacskáját s menyasszonynak épén a nevelőintézet egyik tanítónőjét szemelte ki, akkor keletkeznek a bonyodalmak. Ezekhez tartozik az is, hogy Smith Bálint leánya férjhez akar menni, a szigorú Smith — ki nem is sejti, hogy unokája — beleavatkozik a házasságba, a «kis ártatlan» Smith pedig más vőlegényt szánt a lányának. A darabot a szokásos házasságok fejezik be. A bohóságban játszóttak: Ráthonyi, «a kis ártatlan»; Szilágyi, a szigorú és mérges apa szerepében, Sziklaine, Báthori Gizella, Aranyosi Janka, Rózsa Lilli, Láng Etel, Fűredi, Boross, Palásthy Sándor, Giréth.

MI UJSÁG?

A király a hadgyakorlatokon. Ő Felsége e hó 5-ikén este Zirczre érkezett a tüzérségnek az új ágyúkkal tett próbájára. A király elutazása szeptem-

ber 7-ikének délutánjára volt kitűzve. Este 9 óra után a király Budapestre érkezik az országgyűlés bezárására.

Szeptember 9-ikén d. e. 11 órakor a budai királyi várban a képviselőház fölszólítása alkalmával az országgyűlés tagjait fogadják, délután 2 óra 20 perckor udvari különvonaton Bécsbe megy. Szeptember 12-ikén reggel 6 órakor Baranya-Szent-Lőrinczre utazik a 4. és 13. hadtest gyakorlatára. Ferdinánd román trónörökös Averescu őrnaggyal s a bécsi udvarnál levő valamennyi katonai attasé, mint a király vendégei résztvesznek a gyakorlaton. Az udvari vonat szeptember 12-én délután 5 órakor érkezik Dolni-Miholjácza. Ferdinánd román trónörökös kíséretével Budapestről Dolni-Miholjácza húsz percz múlva érkezik, s Ő Felsége fogadja. A pályaudvarról a király vendégeivel és kíséretével Mailath László gróf kastélyába hajt. Szeptember 13-án, 14-én és 17-én gyakorlatok lesznek, 14-én délután Göröcsnyben Benyovszky Lajos kastélyába helyezi át a király a főhadiszállását. A király 18-án délelőtt még jelen lesz a megvitátáson, délután félkettőkor pedig Göröcsnyből Pécsre hajt, hogy az ottani hadapródiskolát megtekintse. Pécsre délután 2 óra 50 perckor érkezik. Az intézet megtekintése után a király a püspöki rezidenciába hajt, a hol a törvényhatóságok küldöttségét fogadja. Pécs városából 18-án esti hat órakor utazik el Bécsbe.

Zirczre e hó 5-ikén napközben megérkezett Ferdinánd és Frigyes főherczeg, báró Beck tábornagya, a megyei hatóság képviselői. A kolostorra Vajda Udón apát kitűzette két oldalát a nemzeti zászlót, középen a fekete-sárga lengett. Egy udvari biztos azonban felszólt a nemzeti zászlók ellen s nem sokára be is vonták, a mi fájdalom feltűnést okozott. De báró Beck vezérkari főnök, a ki meghallgatta az apát előterjesztését, elrendelte, hogy a magyar zászlót visszategyék. Ez meg is történt. A király utazása szakadó esőben történt. Győrnél, a hová délután negyedél órakor érkezett, a megyei főispán és a város polgármestere üdvözölték. Esti 6 óra után ért Ő Felsége Zirczre. A vasutnál a főherczegek, katonai méltóságok, Fenyvessy főispán, küldöttségek várták. A főispán rövid üdvözőlő beszédre a király többeket megszólított, aztán Ferencz Ferdinánd főherczeggel kocsiába ülve, a kolostorba hajtattott. Itt az előcsarnokban báró Hornig Károly megyei püspök és a konvent élén Vajda Udón zirczi apát fogadta a királyt, a kinek az apát több rend-

tagot mutatott be. Az előcsarnokban még Krieghammer hadügyminiszter a tábornokok élén üdvözölte Ő Felséget, a kit ezután Vajda apát a lakásába kalauzolt. Ekkor a mintegy 5000 főre menő fogadóközönség példás rendben szétszórt. Fél 8 órakor Ő Felségénél ebéd volt.

Mátyás király kolozsvári szobra. A Kolozsvárt felállítandó Mátyás-szobor teljesen készen áll a Beschner-féle budapesti ércöntő-műhelyben. Fadrusz János, a szobor alkotója értesítette erről a szobor-bizottságot, mely legközelebb megtekinti a művet és átveszi.

A bizottság legutóbbi ülésén dr. Márki Sándor jelentést tett a leleplezés alkalmára készülő albumról. Ez 40 és fél íven fog megjelenni. A fényes kiállítású könyvben lesz: 12 képmelléklet, két térkép és 135 szövegkép. A mű nyomtatási költsége 2600 forintba kerül, 400 forinttal kevesebbe, mint előirányozva volt. Az e címzen megtakarított 400 frttal a bizottság egy népies munka kiadását határozta el, melynek szerkesztésére Versényi Györgyöt kéri fel. A népies munkát a szobor-bizottság ünnepélye alkalmával a szobor-bizottság ingyen fogja a közönség között kiosztatni. Az emlékalbum valószínűleg a karácsonyi ünnepekre már megjelenik és a legszebb ünnepi ajándéknak fog szolgálni.

Andrássy szobra. Gróf Andrássy Gyulának az országgház előtt felállítandó emléksobrát teljes nagyságában is megmintázta Zala György. Díszmagyar öltözetben, lovon ülve örökíti meg Andrássyt. A főalak két és félzseres életnagyságban készült. A talapat két dombormű fogja ékesíteni. Az egyik a 67-iki koronázás, a másik a híres berlini kongresszus, melynek szereplői történeti hűséggel életnagyságban vannak ábrázolva. A szobrot az idén bronzba öntik, tavasszal felállítják és a jövő ősszel az új országgház felavatásával egyidejűleg ünnepiesen leleplezik.

Szell Kálmán miniszterelnök, mint az Andrássy-szoborbizottság elnöke, a bizottság tagjaival e hó 6-ikán készült megnézni Zala György műtermében a szobrot. A látogatás célja az, hogy eldöntsék, vajjon a talapatot termésköböl, vagy pedig márványból készítsék.

A nemzetközi parlamenti kongresszus szeptember 3-ikán Brüsszelben ülést tartott, s elhatározta, hogy a jövő évi kongresszus 1902-ben Bécsben lesz. Az ülésben Bernaert elnök rendkívül meglepő szavakkal emlékeztetett meg a kongresszus magyar tagjainak, Szilágyi Dezsőnek elhunytáról. Az ülésben jelen volt gróf Apponyi Albert az elnök kegyelemszavai meglepő hálával köszönte meg a magyarok nevében.

Falk Miksa doktori jubileuma. A budapesti tudomány-egyetem ezeltől ötven évvel Falk Miksát bölcsészeti doktorává, a bölcsészet és szabad művészetek tudórává avatta, tekintettel azon hazafias publicistai működésére, melyet ezekben az időkben pesti és bécsi lapokban teljesített. A mikor aztán Falkot az abszolutisztikus időben a bécsi törvényesség egy magyar alkotmány helyreállítását sürgető czikke miatt féltévi fogságra ítélte, ezen ítélet egyttal a tudori rang elvesztésével is járt. Ily értelemben írt annak idején a bécsi törvényesség a tudomány-egyetem akkori rektorához, Pauler Tivadar későbbi igazságügyminiszterhez. Pauler azonban arra való hivatkozással, hogy nem ismer oly magyar törvényt, melynek alapján a törvényesség felhívásának eleget tehetne, az átiratot félre tette és így Falk a magyar tudomány-egyetem doktorainak sorából nem töröltetett. A doktori jubileum évfordulója szeptember 30-ikán lesz, s az írói körök- és hírlapírói egyesületek is üdvözölni fogják Falkot.

A parnói kastély felépítése. Gróf Andrássy Géza a tavaszok fölépített parnói szép kastélyát, mely a nyáron leégett. Milkincsent megmentették, de a pompás épületben és berendezésben oly kár esett, hogy Jablonszky műépítő, ki nem régebben vizsgálta meg, fél millió koronára becsülte.

Gróf Zichy Jenő muzeuma. Gróf Zichy Jenő a fővárosi Rózsa-utczában épített gazdag muzeumának fenntartását biztosítani akarja s ezért hitbizományt alapít. Lekötí erre a célra fejszermegyei ötezerholdas birtokát, a rózsza-utczai palotát és budai házát. A hitbizományi joga gróf Zichy Jenő egyetlen fiát, gróf Zichy Rafaelt, vagy ennek egyeses fiúötagait, ezek hiányában a seniort illeti, mindazzal a kikötéssel, hogy a birtok és a két ház jövedelméből a muzeum fenntartásáék és hetenként legalább egyszer a meggközönség számára is nyitva legyen.

Kihalt főúri családok. Szell Kálmán miniszterelnök és gróf Csáky Albin, a főrendiház elnöke, a hivatalos lap szeptember 3-iki számában két hírdetést tesz közre a Vlasits bárói és Jellachich grófi családban történt magvaszakadásról. Vlasits Károly báró 1891. jun. 20-ikán halt meg Hietzingben, Alsó-Ausztriában, Jellachich György gróf nyug. altábornagy pedig, a híres horvát bán öccse az idén július 20-ikán. Akik a magvaszakadást tagadják, hat hónap alatt igazolhatják állításukat a főrendiház elnökéhez vagy a miniszterelnökhöz intézett és okmányokkal támogatott nyilatkozatban.

Andrél. Elmúlt már három éve hogy Andrée és két társa léghajón elindultak az éjszakai sark felé és nyomuk vesztett. Most New-Yorkból azt jelentik, hogy oda két illinoisi turista érkezett, kik a Hudson-öböl vidékén az indiánok közt két fehér holttestről hallottak. A mese szerint egy napon az égből két fehér ember holttestet szállt alá. A holttestek egy kötelekkel ellátott kosárban voltak. A fehér holttestek földre szállása a múlt tavaszon történt, Moose folyótól kilencszáz angol mértföldnyire. A new-yorki jelentés most azt követelgeti, hogy a négy-szögletes kosár nem lehetett más, mint egy léghajó kosara. A két fehér ember pedig nem más, mint Andrée és egyik társának holtteste.

Tudományos kísérletek a Balaton mellékén. A múlt télen Eotvös Loránd báró az akadémia elnöke, kutatásokat folytatott a Balatonon és vidékén, különösen a földalatti anyagok, illetőleg tömegek megállapítása céljából. A földrajzi társaság kebelében Lóczy Lajos egyetemi tanár elnöklésével különben állandóan működik egy bizottság, a mely a Balatonon és vidékén kutatásokat tesz. Ennek a bizottságnak a kérésére most a bécsi cs. és kir. katonai földrajzi intézet is csatlakozott a kutatásokhoz és Sterneck R. dr. vezérkari ezredes és Gaksch és Anders vezérkari százados hat katonával és két nagy társzékével a minap a Balaton vidékére érkeztek. A Balaton körül és a déli Bakonyban két nagy kör mentén 40—42 állomáson az ingalengések idejét fogják megállapítani s ebből a föld vonzóerejét, Sterneck ezredes a geológiában elismert tekintély s az ő módszerét követik egész Európában, sőt Amerikában is. Ez a munkálat októberig tart.

Léghajón a Földközi tengeren keresztül. A francia Vaulx gróf franciaia földről léghajón át akar kelni a Földközi tengeren. A franciaia tengerészeti miniszter az összes kikötőköz figyelemzetését intézte, mely utasításokat ad Vaulx gróf utazásáról. A léggömb általában csak 150 méternyi magasságban fog tartózkodni. Nappal franciaia zászló lesz rajta, éjjel pedig tíz mértföldnyi távolságban látható vilamos fény jelzi a léghajót, mely ha veszélyben forog, a fényt vörösré változtatja. Útközben a léghajósok bójákat vetnek a tengerbe, hogy az útírányukat jelezzék. A léghajót különben gyorsjárású hajó követi. Az elindulás ideje augusztus 30 és szeptember 15-ike között lesz, alkalmas idő szerint. Az elutazás és az Afrikába való megérkezés idejét a Földközi-tenger nevezetesebb kikötővárosaival táviratilag tudtadják.

HALÁLOZÁSOK.

PÓRÁNÉ, Pósa Lajosnak, a népszerű költőnek édes anyja meghalt Radnótn, Gömör-megyében. Az egyszerű öreg asszonynak a leggyöngédebb gyermeki szeretet édesítette meg életét. Költő fia sok költeményt írt róla, egy külön kötete «Édes anyám» címet visel. A költő barátai és ismerősei közül sokan utaztak a temetésre, mely e hó 4-ikén ment végbe. Virág és koszorú borította a költő édesanyjának koporsóját. A gyászbeszédet ifj. Pósa Lajos református lelkész mondta. A koporsót a rokonság vitte a temetőbe, fölvaltva, hol férfiak, hol nők, valamennyi a Pósa-nemzetségből, mert Radnótna jóformán csupa Pósa-k laknak. Utánuk ment fájdalomtól megtört Pósa Lajos a feleségével. Két oldalt pedig fehér ruhás leányok vitték a koszorukat. A sírnál Lőrinczy György, komáromi tanfelügyelő búszuttatta el a halottat.

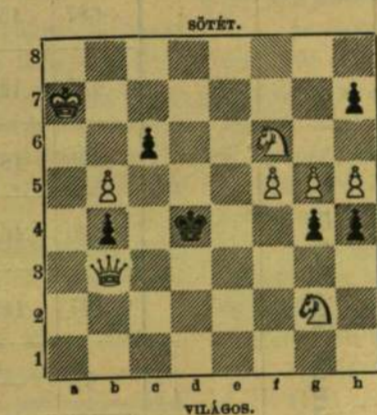
Elhunytak a legközelebbi napokban: ORLVÁRY ALAJOS, kir. táblabíró, Szepsiben, 58 éves korában. — SÁSS BERTALAN, görög kath. kanonok és pápai prelátus, Eperjesen, 61 éves korában. — LUX ALAJOS, róm. kath. plebánus, Plavniceán, 49 éves korában. — LÁSZLÓ JÁNOS, gör. kath. esperes, hazafiasága miatt népszerű lelkész, Kolozsvárt. — Dr. dabasi HALÁSZ ORSÁG, kir. közjegyző, Pestmegye bizottsági tagja, ref. egyházmegyei tanácsbíró és a monori ref. egyház presbitere, Monoron, 54-ik évében. — Dr. VARGA JÓZSEF, kir. törvényszéki bíró, 48-ik évében, Beregszászon, s Debreczenben helyezték örök nyugalomra. — HAYDN I. HUGÓ, gimnáziumi tanár Új-Verbászon. — SZEMLER MÓR, magyar államvasuti felügyelő, okl. mérnök, életének 58-ik évében Grácban, hol átutazóban volt, s holttestét Budapestre hozták. — Bessenyi Szabó Imre ügyvéd, volt 48-as honvédszázados, Budapestben 80 esztendősen korában. — GÁBORHELYI ENDRE volt 48-as pozsonyi nemzetőr, később a közös hadseregben lovas altiszt,

Csetneken 77 esztendősen. — SCHMELCZ EMIL, Ungvár város katonaugyi tanácsosa 49 évében. — NAGY KÁLMÁN, Nagy-Kálló község főjegyzője, 47-ik évében. — BRAUNBERGER EMIL, honvéd számtiszt, Budapestben 39 esztendősen. — KAPÉRY KÁROLY nyug. ref. tanító, Debreczenben, 50-ik évében. — HAWES JOSUAH, amerikai fényképész, ki Kossuth amerikai körúta alatt a néhai kormányzó arcképeit készítette, New-Hampshireben, csaknem százéves korában. — ARANYIDKAI SVAICZER ALADÁR, földbirtokos, 49 éves, Tasnádon. — GÖNCZI SÁNDOR, kir. ügyészségi tisztviselő, Szegeden, 61 éves korában. — Kolozsvári NAGY SÁNDOR, Nagy-Enyeden, 85 éves korában. — MILECZ JÁNOS ügyvéd, a «Zsolnai Segélyegylet» és a «Helios» igazgatója, Zsolnán. — HRUFOSÓ SÁMUEL tanító, Gy.-Patán 37 éves korában. — Ifj. DIRNER LAJOS, dr. Dirner Lajos, ismert fővárosi orvos 14 éves fia, Budapestben. — Id. BARITS RUDOLF, római katolikus kántor, 71-ik évében, Battonyán.

Dr. FALTAY LÁSZLÓNÉ, szül. Szigligeti Ferike, dr. Faltay László fővárosi rendőrorvos neje, néhai Szigligeti Éde nagynevű drámaírók leánya, Budapestben. — SEBESTYÉN DÁVIDNÉ szül. Geszner Francziska főgyimnásiumi tanár neje, a pápai protestáns nőegylet elnöknője, Pápan s férjén kívül 5 gyermeke és kiterjedt rokonsága gyászolja. — ÖZV. KÁLMÁN PÁLNÉ, szül. Rakovszky Mária, Puchón 79 éves korában. — ÖZV. BOÉR ALBERTNÉ, szül. Zathureczky Juliánna Temesvárott, 75 esztendősen. — ÖZV. SOMOVI IGNAČNÉ szül. hajmássai Csecsznák Emma, Kerczán 70 éves korában. — Dr. NUSZBEK SÁNDORNÉ, szül. Balog Emma, 22 éves korában Gyulán s nagy rokonság gyászolja. — ÖZV. MAGYAR MIHÁLYNÉ szül. Kákonyi Anna 75-ik évében Nagy-Szombatban, és Alsó-Lóczon helyezték örök nyugalomra. — IVÁNYFI IGNAČNÉ szül. Zsolzern Hermin, pénzügyi igazgató özvegye 83-ik évében Budapestben.

SAKKJÁTÉK.

2239. számú feladvány. Köhnein F.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

A 2222. sz. feladvány megfejtése Abbadessa F.-től.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Hb7-d8 ... Kd4-c5: (a) 1. ... Kd4-e4: (b) 2. Vb3-c8+ ... K. t. sz. 2. Vb3-f3+ ... Kd4-d4 3. Vc3-a5-c7 mat. 3. Hd8-e6 mat.

- Világos. b. Sötét. 1. ... Ff5-e4: 2. Hd8-e6+ ... Kd4-e4: 3. Vb3-f3 mat.

A 2223. számú feladvány megfejtése Németh P.-től.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Cc2-c3 ... Ke5-d6 (a) 1. ... Ke5-f4 (e) 2. Vd8-e7+ ... Kd6-c7 (b) 2. Hc7-d5+ ... Kf4-g4 3. Hg7-e6+ ... t. sz. 3. Vd8-h8 ... t. sz. 4. V mat. 4. Vh8-h5 mat.

- b. Sötét. c. 1. ... Kd6-e6 1. ... Vd8-e8+ ... Ke5-e4 (d) 3. Hg7-e8 ... t. sz. 2. ... Hc7-d5+ ... Kf4-g4 4. V mat. 4. Vc8-h5 mat.

- Világos. d. Sötét. 1. ... d7-d6 1. ... Hc7-d5 ... Ke5-e4 3. Vc8-g8 stb.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Liptódtórt: Hoffbauer A. — Bakony-Szentlászlón: Szabó János. — Kecskeméten: Balogh Diénes. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasókör. A juhászok ú. n. «puli» kutyája semmi-kép sem eredeti magyar kutyá, hanem minden valószínűség szerint Németországból került hozzánk a finomgyapjas bírákkal együtt. A honfoglalók a már kiveszőben levő kuvaszt és komondort, valamint tán az agarat és kopót hozták magukkal a régi hazából.

Nagy-Károly. Előfizet. A katonai zenekarokban őrmesterek tulajdonképp művészek, hanem a zenekar egyes kiválóbb tagjai őrmesteri kitüntetések kapnak.

Eger. Ny. Az illető tudósító nem jól értette meg a dolgot; olyan gép nincs.

A fűzek alatt. Elbeszélés. Elég ügyesen van elbeszélve, a nyelvezete pedig határozottan szép, de a mese nagyon is ismeretes már, csak épen a végét próbálta a szerző másképp csinálni, a mi azonban teljességgel nem sikerült, sőt az egész zavarossá, érthetlenné tette.

Sokat küzdöttem. Jól van megírva, eszméi nemesek, de köznapiak. Ezt már nagyon sokan megírták, az olvasó nem tudná, miért kell neki újra meg újra elolvasni.

A kis Miaka. Öreg akáczfának, stb. Az elsőben van egy kis kedves közvetlenség, de kevés benne a tartalom. A másodikban és harmadikban ügyesen utánozza a népdalok hangját, de a népdal érzelméi mélysége nélkül; a mit megír bennük, azt szászorosan zavaros mások. A harmadik még hozzá izléstelenül is van befejezve.

Az én fészke. Meleg a hangja, de a tartalom nem elég érdekes.

Éjféli után. A harang. Tudósokhoz. Nem szereshetjük meg barátjának a tervezett kellemes meglepetést. Verseim nem érezzük az érzés nyomát. Az elsőben még csak van valami, a második azonban zavaros értelmű, a harmadik pedig ötletnek ócska, epigrammának életlen.

Nem közelíthetők: Elmúltik már. Nincs ebben a versben semmi, a miért érdemes lenne elolvasni. — Olyan vagyok, mint a bűnös. Lapos, üres döngőcsézés. — Dalok egy barna leányról. A verselésben, úgy látszik, meglehetősen gyakorlatlan van, de ennél több jót nem mondhatunk műveiről. Ilyen dalokat akármelyik ügyesebb diák tud írni.

KÉPTALÁNY.

NYZMOAERGN

A «Vasárnapi Ujság» 34-ik számában közölt képtalány megfejtése: A legtöbb ember azért boldogtalan, mert vágya meghaladja erejét.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Advertisement for 'Salvator' Lithion-forrás. It features a logo with a cross and the text 'A Szinye-Lipóczy Lithion-forrás Salvator kintő skkerrel használatik'. Below the logo, it describes the benefits of the product for various ailments like cough, asthma, and general weakness. It mentions 'Diuretikus (viz. hajtó) hatású' and 'Vasmentes! Kényszerű emésztés! Cetramentes!'. The address is Budapest, Főraktár Édeskuty L. urnál.

A „Zenélő Magyarország” zongora és hegedű zenemű-újdonságokat közlő zenemű-folyóirat, megjelenik minden hó 1 és 15-én mindenkor 12 oldal tartalommal a legújabb s modern zenemű-újdonságokkal. Kintem a budapesti országos kiállítás 1896 és a párisi 1900. évi világg kiállítás — s szerkesztő-kiadója a O. csász. és apostoli királyi Felsőlegmagasabb megelégedést méltóztatni nyilvánítt. Rendés munkatársai az ország leg-ismertetőbb magyar zeneszerzői s a külföld világhírű compositorai, s kiknek legsikerültebb szerzeményeit közli a continensen egyedül álló zenemű folyóirat. Előfizetési ára évenként 6 füzetre, 72 oldal zenemű tartalommal 3 korona, mutavány fizet 60 fillér beküldése ellen bérmentve küld a «Zenélő Magyarország» — Kiskörm. Éde zenemű-kiadóhivatala és zeneműkereskedése, Budapest, VIII., József-körút 24.

Advertisement for 'Ha őszül a haja, használja a „Stella“-vizet'. It promotes a hair regenerator product. Text includes: «Hair Regenerator», «mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza», «Üvegje 2 korona», «ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárban», «6 cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállítoja», «Budapest, V., Sétátér-utca, Szabadág-tér 9043».

3080. sz.

Hirdetmény.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok élelem-szükségleteinek biztosítása iránt.

A tárgyalás tartatik													
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra		A következő katonai élelemszükségletekre nézve					Kézvénylelési határidő	
					metől	meddig	naponként circa		évenként		bánatpénz		kenyér
						kenyér	zab	rozsa	zab	a következő cikkekre			
						840	4200	métermáza		kenyér	zab		
						grammal			korona				
						adag							
1901. évi október hó 7-én, délelőtt 10 órakor	Cs. és kir. őtalmesési raktár Pozsonyban, Mária Terézia-út 2. sz.	Trencsén	—	—	—	1. A cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok, intézetek és elszigetelték részére.							Minden ötödik nap elfogessen. Nyár folyamán a kenyér esetleg rövidebb, mint 5 napi határidőben átadandó.
		Nagyszombat	—	—	—	842	28	2230	430	2000	200	Minden ötödik nap elfogessen, azaz minden hó 5., 10., 15., 20., 25., és utolsó napján; saját lovaknak az egész hónapra elfogessen is minden hó 1-jén.	
		Bazin	Modor v. Czajla	—	—	687	157	1820	2410	1800	1800		
		Somorja	—	—	—	147	145	400	2280	400	1700		
		Nezsider	—	—	—	270	187	720	2790	700	2000		
		Szt. György	Szöllös v. Récse	—	—	460	465	1210	7130	1200	5000		
		Trencsén-Teplitz	—	—	—	147	145	390	2220	400	1700		
		Pöstyén	—	—	—	72	—	53	—	100	—		
		Esztergom	—	—	—	72	—	53	—	100	—		
		Győr Szabadhegygyel	Abda-Böres	—	—	1126	36	3036	552	2700	360		
1901. október 3-án, délelőtt 10 órakor	Cs. és kir. őtalmesési raktár Sopronban	Nagy-Kanizsa	Kis-Kanizsa	—	1746	369	4710	5657	4100	3660	Minden ötödik nap elfogessen, azaz minden hó 5., 10., 15., 20., 25., és utolsó napján; saját lovaknak az egész hónapra elfogessen is minden hó 1-jén.		
—	—	—	—	394	24	726	368	800	220				
—	—	—	—	438	10	810	159	1000	80				
—	—	—	—	90	—	165	—	200	—				
2. A fegyvergyakorlatra behívandó szabad-ságoltak és póttartalékosok számára, egészben körülbelül:					70000	—	—	—	—	—			
					1600	—	—	—	—	—			
					2400	—	—	—	—	—			
					20000	—	—	—	—	—			
					30000	10000	—	—	—	—			
					500	—	—	—	—	—			
3. Az átvonulásra való élelmi cikkek szállítására a fentemlített állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.					A takarmányra nézve a kézvénylési határidő 10 egész 15 napra meghosszabbítható azon esetben, ha az a kincstárnak több kiadást nem okoz. Ilyen meghosszabbítás csak időnként a csapat és a területi hadbiztoság közti egyeztetés, másrészt az szállítással egyetértőleg lenne elrendelve.								

Észrevétel.

A) A tartalék-készlet harmincnap, az egész állományra számított folyó szükséglet mennyiségében iratik elő. Órleli akadályoknál a hadtest-hadbiztoság kivételesen megengedi a bérlőnek, hogy az 5—10 napi liszt-szükséglet egyenértékű ideiglenesen liszt helyett kenyérnek való gabona alakjában tartsa készletben.

B) Azon ajánlatnyerő, a ki Trencsénben a kenyeret szállítja, köteles esetleg a trencsén-teplizsi cs. és kir. katonafürdő-intézet legénységének körülbelül 72 adagnyi napi kenyérszükségletét az 1902-iki furdőidény alatt a haszonbéri áron Trencsénben előállítani.

C) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fentartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit a közlekedési vonalakon fekvő állomásokban használatba vétetni.

D) A kenyér mindig a szükségleti állomáson előállítandó, ahol egyszerűs-mind a rozliszt tartalékkészlete is elhelyezendő.

E) A bérlő köteles zabraktárában a próbarostálásra teljesen alkalmas és jó állapotban levő szelvést tartani.

F) Nezsider-, Esztergom- és Győr (Szabadhegy)-ben a vállalkozó köteles az elfogadott árért a meghatározott időt át egy esetleg összpontosítandó lovas-hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárban vagy pedig egy gyalog-hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is ez állomásokon vagy ezek társ-állomásain kiszolgáltatni. Ezen társ-állomások Nezsiderre nézve a következők: Parndorf, Nyulas, Vedény, Gálos, Győre nézve: Szt. Iván, Peér, Pusztá-Töltéstava és a zomszéd puszták. A társ-állomásokra való odavitel megértése esetről-esetre lesz kialakítva. A nagykanizsai állomáson az 5. sz. lószorozási bizottság szükséglete, mely előre meg nem határozható és a hirdetményben csak átlagosan vétetett fel, a vállalkozó által az elfogadott árért szállítandó. Azon állomásokban, hol lovassági alisztképző iskolák állítatnak fel, a bérlő köteles az ezáltal eredő többszükségletet kenyérben és zabban — kívánatra — a szerződési áron szállítani.

G) A katonakenyér tiszta rozlisztből, 1400 grammos cipóban készítenő és a csapatoknak átadandó. A katonakenyérhez a sütő liszt egy métermáza-jára, azaz 101 darab 1400 grammos kenyérhez a helyben szokásos minőségű sóból 1 kilogramm keverendő. A kenyércipó 1600 grammal mérendő ki tésztaiban, és 1400 grammal kisütendő. Az ár pedig adagonként 840 grammra szabandó.

H) A mozgósítás esetére vonatkozó külön határozványok a szállítási feltételek füzeté XXVII. cikkében foglaltaknak.

1. A császári és kir. közös hadsereg-csapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan írásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. Minden ajánlattevő a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelűnek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalkatéseinek és megbízhatókna ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje nem volna, az illetékes gazdasági egyet által kiállított bizonyítványon igazolni tartozik. — Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kellettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyítványokban igazolandó vállalkatépesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve.

Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a kiállító kamara vagy egyesület által a tárgyalást megelőző napig mint «bizalmas és sürgős» a tárgyaló bizottságoknak beküldendő. Az elkérés következményeit minden körülmények között a fél viseli.

3. Az alábbi mintának teljesen megfelelően szerkesztett, egykoronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előírt bánatpénzsekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon legkésőbb délelőtt 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbbben érkező vagy távirati úton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

4. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel irt ár között eltérés mutatkoznók, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek tekintetni.

5. A részletesebb feltételek Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1901. évi szeptember hó 1-én keltezett, két-két összehangzó példányban elkészített, a szállítási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, és a pozsonyi, komáromi valamint a soproni cs. és kir. katonai élelmezési raktároknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekintheők. Különben az előírt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnál (ivenként 8 fillérért) mindenki által megkapható.

6. A községek bánatpénz vagy óvadék letételétől fel vannak mentve s ezek, valamint a mezőgazdasági egyesületek és a termelők, a katonai élelmi szükségleteknek ezennel kihirdetett szállítására különösen figyelmeztetnek. Termelők és mezőgazdasági egyesületek azon vállalatokra nézve, a melyet saját termelésükkel teljesíteni képesek, óvadék letétele alól szintén fel vannak mentve.

Termelők, mezőgazdasági egyesületek és termelők ajánlatai, — a kenyér szállítását, illetőleg a sütőiparosok ajánlatai is — egyenlő árak mellett, más vállalkozókkal szemben előnyben részesülnek.

7. Összetes ajánlatok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha azok a feltételi füzet XVII-ik cikkelyében meghatározott kereten belül tétetnek és ha együtt véve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. — Nem egynemű cikkeknek az ajánlatban az ár minden egyes cikkre nézve külön kitüntetendő.

8. A cikkek kiszolgáltatásának a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

Az élelemszükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe (Concurrnz-orte) való elfuvarozására nézve a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt az előkészített feltételi füzet XVII. pontja értelmében külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető cikkeknek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

9. Az ajánlkozók a hadseregigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvénycikk 314. és 315. §§-aiban — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapított határidőnek betartásáról.

10. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

11. A szállítási feltételek füzetében foglaltak betartására már ajánlatának benyújtásával minden ajánlattevő köteleze van.

12. A bérlők raktárainak a laktanyáktól több mint 1-9 km. távolságra feküdniök nem szabad; azon esetben, ha ezek több mint 1-9 km. távolságra esnének, akkor a bérlő köteles úgy a kenyér, mint a takarmány elfuvarozását minden kárpótás nélkül eszközölni.

13. A kerest összegek a postai takarékpénztárak check- vagy clearing forgalom útján való kifizetésére nézve, a szállítási feltételfüzet XIX. cikkere utasítatik. Kelt Pozsonyban, 1901. évi szeptember hó 1-én.

Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztosága.

Ajánlati minta.

1 korona bélyeg

Én alulírt az 1901. évi szeptember hó 1-én, 3080. szám alatt kelt hirdetmény alapján ezen ajánlatomnál fogva kötelezem magamat, az N ..... állomáson s az ahhoz tartozó helységekben szükséges:

a kenyérnek 840 grammos (1400 grammos cipókban) adagját ..... f., azaz ..... fillérért

s zabnak 4200 grammos adagját ..... f., azaz ..... fillérért

az 19... évi ..... 1-től 19... évi ..... hó végeig terjedő időtartamra szállítani, az átvonulók élelmi szükségleteit a cs. és kir. közös hadsereg-csapatok részére az előkészített feltételi füzet IV. cikkelye értelmében kiszolgáltatni.

Ezen ajánlatomért a mellékelt, külön borítékba zárt (vagy: ez ide csatolt elismerény szerint a ..... pénztárnál letéteményezett, semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ..... összesen ..... korona bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az erről vett hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék összegre kiegészíteni s ha ezt elmulasztanám, a hadseregigazgatást feljogosítom, hogy ezen kiegészítést a szállítási keresmény visszatartásával eszközölje.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken felül magamat a tárgyalásra előkészített, 1901. évi szeptember hó 1-én keltezett, szállítási feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem.

Az N ..... nek N-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalkatépességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az ..... nek fog átküldetni.

Kelt N ..... ben, 1901 ..... hó ..... én.

N. N. (vezeték- és keresztnev., lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és borítékba irandó

Ajánlat az 1901 .....-án kihirdetett s 1901 .....-én tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön borítékban pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapírok) számokkal és szóval kiirandó.

FÖLDVÁRY IMRE, Budapest, férfidivat raktára

KossuthLajos-u.18 és Kerepesi-út 9.

Ajánl angol cylinder, divatos kemény és puha kalapokat, jó szabású férfi-ingek, nyakkendők, keztyűk dús választékban. Árjegyzék.

Szép kárpitozott és vas-butor

a legszebb kivitelben kapható

ROSENTHAL HUGÓ

kárpitos és diszítónél

VIII., Rökk Szilárd-utca 16. szám.

Tej sterilizáló készülék... gyermekek mesterséges táplálására. Eredeti gyártmány. Szexthé tanár szerint. Teljes készület ára L. sz. 19. — kor. II. sz. 22.80 kor. III. sz. 27. — kor. Továbbá dusan felszerelt raktár gyermekágyas nők részére, valamint gyermekkomfort és az összes betegpótlási eszközök. Gyárában továbbá jóállás mellett mérsékelt áron készülnek: haskötők, köldöksérkötők, sérvkötők, fűzők terhes nők részére, málhák, műkezek stb. stb. Kimerülő árjegyzék ingyen és bérmentve küld.

HÖLGYEIM! Csak egyszer próbáképen rendeljék meg a csodahatást, valódi angol szappint, Ugorica-tejet, és megfogadják róla győződni, hogy ezen csodaszert azonnali eltávolító szappint, májfoltot, mindenféle tisztáltságot az arczról és a bőrcnek gyönyörű üdöséget, fiataloságot kölcsönöz. Valódi angol minőségben kapható csakis BALASSA KORNÉL gyógyszer-tárában a város közepén Temesvár. — Ára 2 korona. A pénz beküldése esetén frankó szállítás. Utánvételt is küldetik. 9230

Császárfürdő BUDAPESTEN 6018. Előbrang. E kénesvízű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel, pompás ásványvíz uszodákkal, kő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Advertisement for 'BOLYAILLATOS MANDOLA KORPA' (Mandarin powder) by K. Matsch & Co. BECS, I. LOGECK 3. SZ. 8993

Advertisement for 'Miként lehet szép női kebelt elérni.' (How to achieve beautiful female breasts) by J. RATIE, Pharmacia, 5. Passage Verdau, Paris. 9233

Advertisement for 'MARGIT-CRÈME' (Margit cream) by Földes Kelemen Gyógysz. Arad. 9027

Advertisement for 'Pergetett mézet' (Bee honey) and 'Czimbalom' (Zither) by Orsz. méhészegylet BUDAPEST, Damjanich-utca 34. 9003

Advertisement for 'CHOCOLAT SUCHARO' (Sucharo chocolate) by schmeckt am feinsten. 9003

Advertisement for 'BALOG BÉLA és LAJOS férfi-szabók' (Balog Béla and Lajos men's tailors) by Budapest, Dorottya-u. 11, I. em. TELEFON 31-39. 9255

Advertisement for 'VELOUTINE' (Veloutine) by CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS. 9027

Advertisement for 'Hölygeknek! Piona-crème.' (For freckles! Piona cream) by Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La. 9027

Advertisement for 'SERRAVALLO 8984 CHINA-BORA VASSAL' (Serravallo's China-Bora) by Kitiñó iz. 9027

Advertisement for 'KWIZDA FLUID' (Kwizda fluid) by KREISAPOTHEKE KORNEUBURG BECS mellett. 8844

Advertisement for 'Wadlsteiner F. BUDAPEST' (Wadlsteiner F. Budapest) by IV. kerület, Mária Valéria-u. 5. 9182

Advertisement for 'Uj! CRÈME SANS GRAISSE Uj!' (New! Cream without fat) by Dr. Kovács Kézpasztája. 9182

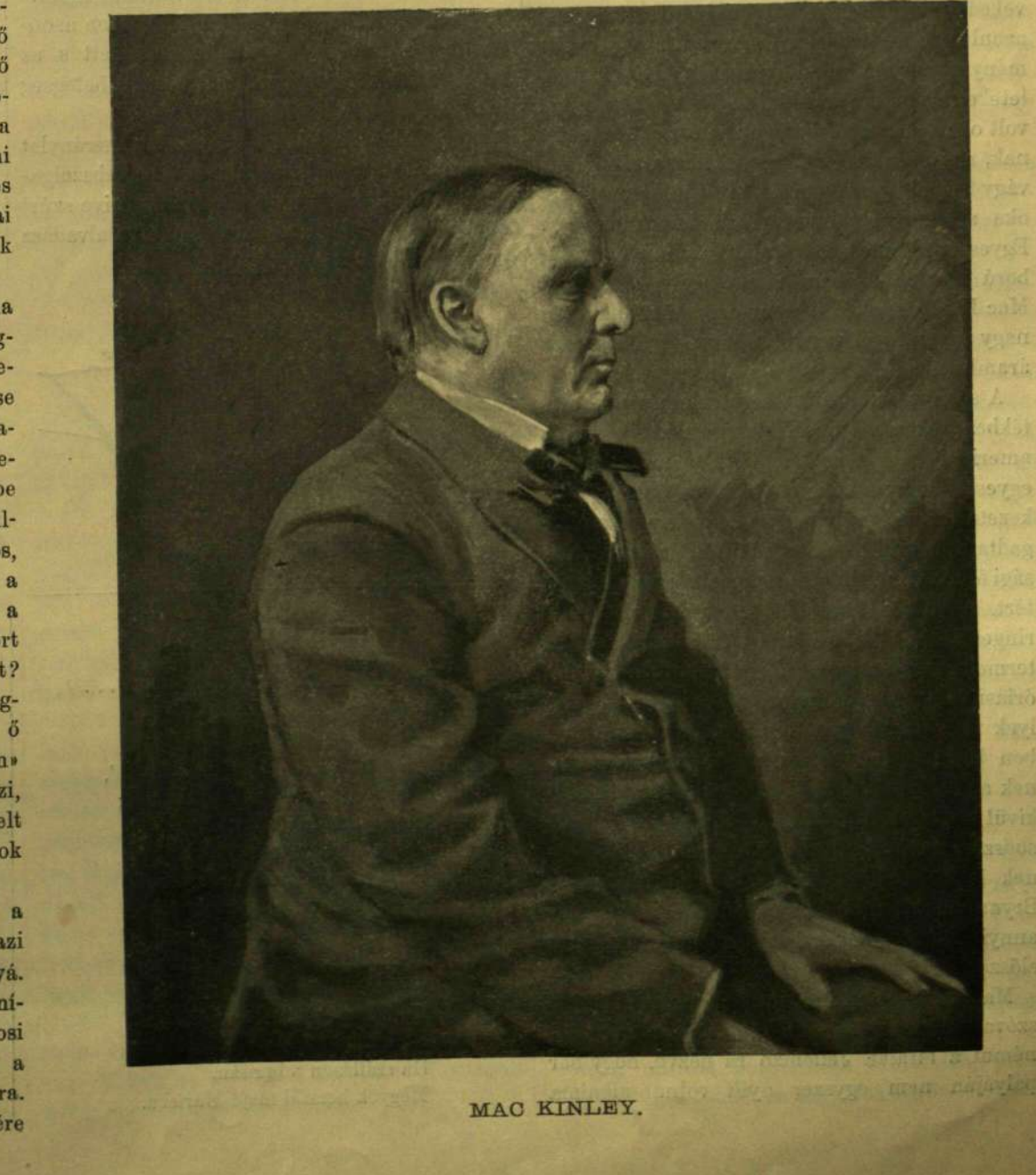

VASÁRNAPI UJSÁG. 37. SZÁM. 1901. BUDAPEST, SZEPTEMBER 15. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt... 12... 8... 5... 5...

MAC KINLEY. MINDEN ÁLLAMI és társadalmi szervezet tagadó és elpusztítási törekvő anarchia... 9182

utalt szegény ember minden szenvedését, tanulmányait az önfentartás küzdelmei közepette folytatta s csak tehetsége és hajthatatlan akaratereje óvta meg az eleségedéstől. Harcolt hazája területi épségeért és a humanizmusért... 9182

MAC KINLEY.